

Povezanost čitanja iz užitka i čitanja u neposrednoj odgojno-obrazovnoj praksi hrvatskih odgojitelja

Gršetić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:206005>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Iva Gršetić

POVEZANOST ČITANJA IZ UŽITKA I ČITANJA U
NEPOSREDNOJ ODGOJNO-OBRAZOVNOJ PRAKSI
HRVATSKIH ODGOJITELJA

Diplomski rad

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Iva Gršetić

POVEZANOST ČITANJA IZ UŽITKA I ČITANJA U
NEPOSREDNOJ ODGOJNO-OBRAZOVNOJ PRAKSI
HRVATSKIH ODGOJITELJA

Diplomski rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, rujan 2023.

Zahvala

Zahvaljujem svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Katarini Aladrović Slovaček na pomoći tijekom pisanja diplomskog rada i svim savjetima koje mi je dala.

Veliko hvala mojoj obitelji koja me podržavala i koja mi nije dala da odustanem. Bako, evo konačno imaš „službenu“ magistru u obitelji.

Zahvaljujem se svojoj prijki Anji što me slušala i bila mi podrška. Na kraju, zahvaljujem se Luki što mi je bio podrška.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Jezične djelatnosti	2
1.1 Slušanje.....	2
1.2. Govorenje	3
1.3. Čitanje	3
1.4. Pisanje	4
3. O predčitalačkim vještinama.....	5
4. Važnost čitanja djeci i s djecom	7
5. Što čitati djeci vrtićke dobi	10
6. Važnost okruženja za čitanje	13
6.1. Roditelji i čitanje	15
6.2. Odgojitelj i čitanje	17
7. Istraživanje.....	19
7.1. Opis uzorka.....	19
7.2. Opis instrumenta istraživanja	22
7.3. Ciljevi i hipoteze.....	24
7.4. Rezultati istraživanja	24
8. Rasprava i zaključak	37
9. Literatura.....	38
10. Popis tablica i grafikona.....	41
11. Prilozi	42

SAŽETAK

Živimo u dobu u kojem nam je tehnologija bliža nego ikada, a knjiga nikada dalja. Unatoč tome što neki pojedinci čitaju više, a neki manje, nemoguće je zanemariti bogatstvo koje čitanje donosi. Čitanje je aktivnost koja ostavlja veliki trag, kako na djeci, tako i na odraslim osobama. Kroz čitanje možemo učiti, zabavljati se, maštati, upijati, mijenjati stavove, opuštat se, osjećati različite osjećaje i još mnogo toga, a sve to uz jednostavne listove papira koji čine knjigu.

Motiv za pisanje rada bio je prikazati važnost čitanja i njegovog, često neprimjetnog, utjecaja na sve aspekte života. Glavni cilj bio je istaknuti važnost čitanja djeci i s djecom predškolske dobi i utjecaj čitanja na cjelokupan razvoj kao i razvoj ljubavi prema knjigama. Posebna pažnja usmjerena je na isticanje važnosti okruženja u kojem dijete odrasta kao mjestu u kojem dijete razvija svoje sposobnosti, interese i mogućnosti.

Cilj istraživanja bio je ispitati postoji li povezanost čitanja iz užitka i čitanja u neposrednoj odgojno-obrazovnoj praksi hrvatskih odgojitelja. U svrhu istraživanja koristila se online anketa te je u njemu sudjelovalo 65 odgojitelja (N=65). U prvom dijelu upitnika prikupljeni su opći podaci o odgojiteljima kao što su spol, dob, radni staž i županija u kojoj žive, dok su u drugom dijelu upitnika prikupljeni podaci o čitalačkim navikama odgojitelja. Rezultati su pokazali da odgojitelji imaju razvijene čitalačke navike, shvaćaju važnost čitanja i svoju ljubav prema knjigama prenose prema djeci.

Ključne riječi: čitanje, odgojitelji, djeca, okruženje, važnost čitanja

SUMMARY

We live in an age where technology is closer than ever, and books are never further away. Despite the fact that some individuals read more, and some less, it is impossible to ignore the wealth that reading brings. Reading is an activity that leaves a big mark on both children and adults. Through reading, we can learn, have fun, imagine, absorb, change attitudes, relax, feel different feelings and much more, all with simple sheets of paper that are called books.

The motive for writing this paper was to show the importance of reading and its often imperceptible influence on all aspects of life. The main goal was to emphasize the importance of reading to and with children of preschool age and the influence of reading on the overall development as well as the development of love for books. Special attention is focused on emphasizing the importance of the environment in which the child grows up as a place where he develops his abilities, interests and possibilities.

The goal of the research was to examine whether there is a connection between reading for pleasure and reading in the immediate educational practice of Croatian educators. For the purpose of the research, an online survey was used and 65 preschool educators (N=65) participated in it. In the first part of the questionnaire, general information about educators were collected, such as gender, age, length of service and county they live in. In the second part of the questionnaire, data was collected on the reading habits of educators. The results have shown that educators have developed reading habits, that they understand the importance of reading and that they easily share their love for books to kids.

Key words: reading, preschool educators, children, environment, importance of reading

1. Uvod

Čitanje kao sposobnost i vještina ima veliku važnost u životu čovjeka. Čitanjem svakom glasu pridružujemo slovo i na taj način primamo određenu poruku. Kako bismo uspješno mogli čitati moramo od najranije dobi razvijati jezične djelatnosti, a zatim i predčitalačke vještine. Za uspješan razvoj jezične djelatnosti i predčitalačkih vještina veliku ulogu ima naša okolina. Okolina koja nam pruža sigurnost i slobodu, a u isto vrijeme nam nudi i poticaje, pomoći će nam da razvijemo ljubav prema čitanju.

Na početku rada definira se jezična djelatnost kao i njene sastavnice slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Svaka od navedenih jezičnih djelatnosti je temelj za onu iduću, složeniju. U prvim godinama života dijete osluškuje zvukove i glasove oko sebe koje kasnije oponaša te tako razvija govor. Nakon što je dijete usvojilo govor, u određenoj dobi, počinje primjećivati kako postoje slova koja su povezana s glasovima. S vremenom, kada usvoji djelatnost čitanja, uspješno može razviti i posljednju djelatnost pisanja. Zatim se definiraju predčitalačke vještine kao uvod u razvoj čitalačkih vještina, što čini predčitalačke vještine i koja je njihova važnost. U idućem dijelu navode se utjecaji čitanja na razvoj, odnosno važnost čitanja djetetu. Čitanje utječe na cjelokupan razvoj djeteta i razvija njegov identitet. S obzirom na to da čitanje utječe na cjelokupan razvoj, od velike je važnosti djeci nuditi sadržaje koji su primjereni za njihovu dob i u skladu s njihovim interesima. Navedeno se spominje u idućem djelu u kojem se navodi što čitati djeci vrtićke dobi i zašto. Uz važnost sadržaja, važna je i okolina u kojoj djeca odrastaju jer okolina stvara podlogu za ljubav prema čitanju. Na kraju je opisano istraživanje u kojem je sudjelovalo 65 odgojitelja s ciljem utvrđivanja povezanosti između čitanja iz užitka i čitanja u neposrednoj odgojno-obrazovnoj praksi hrvatskih odgojitelja.

2. Jezične djelatnosti

Razvoj jezika, kao sredstva pomoću kojeg prenosimo poruku, čini usvajanje njegovih jezičnih djelatnosti. Apel i Masterson (2004) definiraju jezik kao način kombiniranja glasova, riječi, znakova i rečenica u svrhu iskazivanja misli i razumijevanja drugih ljudi. Jezične djelatnosti čine slušanje, govorenje, pisanje i čitanje. Slušanje i govorenje su urođene jezične djelatnosti dok su čitanje i pisanje djelatnosti koje se uče. Jezične djelatnosti u hrvatskoj literaturi se definiraju kao raznolike aktivnosti koje su lingvistički, psihološki i sociološki uvjetovane, a svrha im je ovladavanje jezikom. (Pavličević-Franić, 2005).

U predškolskom razdoblju započinje proces opismenjavanja koji obuhvaća usvajanje jezika i usavršavanje jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja te stvaranje preduvjeta za usvajanje temeljnih predvještina čitanja i pisanja (Budinski i Lujić, 2018). Jezične djelatnosti, kao cjelina, utječu na razvoj djece i na njihov osjećaj pripadnosti. Dijete upija svijet oko sebe slušajući i tako razvija temelje za kasniji razvoj govora, pisanja i čitanja.

1.1 Slušanje

Slušanje je vrsta receptivne čovjekove sposobnosti (sposobnost primanja) koja omogućuje usvajanje fonetsko-fonološkoga sustava nekoga jezika, dakle usvajanje fonema, prozodema i intonema (Pavličević-Franić, 2005). Slušanje je zapravo temelj razvoja jezične djelatnosti. Iako mnogi smatraju da je govorenje najvažnija komunikacijska vještina, zaboravljaju da bez slušanja nije moguće govoriti (Pavličević-Franić, 2018). Slušanje u kontekstu ovladavanja početnim čitanjem i pisanjem predstavlja razumijevanje drugoga, slušanje govora radi oponašanja pravilnog izgovora glasova, pravilnoga naglašavanja riječi i intonacije rečenice (Budinski, 2019).

Odgojitelji, kao i obitelj, prvi su govorni uzori s kojim se dijete susreće i od kojih upija informacije o izgovoru, naglasku i intonaciji. Stoga je od velike važnosti da koriste književni jezik te uvijek imaju na umu da moraju biti adekvatan govorni uzor djeci koji pravilno izgovara glasove i riječi, pazi na svoju intonaciju i artikulaciju. Djeca u ranijoj dobi oponašaju ono što čuju, a ako odgojitelj koristi krive naglaske i/ili intonaciju, tada će i dijete koristiti iste. Sadržaji govorenja, prije svega, trebaju obuhvatiti djeci poznate situacije i teme. Čitanje slikovnica djetetu prilagođenom glasnoćom i intonacijom, odgovaranje na njegova pitanja također utječu na razvoj predčitalačkih vještina. Dijete sluša priču te je nesvjesno fokusirano na slova, glasove,

riječi, a zatim ta slova, glasove i riječi kasnije koristi kako bi uspješno razvilo govor, a zatim čitanje i pisanje.

1.2. Govorenje

Govor je najprirodniji oblik komunikacije među ljudima, govorna komunikacija uključuje prijenos informacija u kontekstu jezika sporazumijevanja (Budinski, 2019). Razvoj govora kod djece predškolske dobi ovisi o okolini u kojoj se ono nalazi, a poticanjem djeteta bez pritiska dijete će razviti, istražiti te usavršiti svoj govor. U ranijoj dobi potrebno je poticati postavljanje pitanja i izricanje mišljenja kako bi se dijete osjećalo sigurno govoriti i kako bi se osjećalo da ga slušamo. Potrebno je s djecom razgovarati o različitim temama, odgovarati na njihova pitanja, dati im vremena i prostora da kažu sve što žele, a ono najvažnije je da ih je potrebno slušati. Sve navedeno predstavlja poticaje koje je potrebno pružiti djetetu kako bi se ono osjećalo sigurno razvijati svoj govor kroz igru i zabavu, a ne kroz izravno poučavanje. Sva ona djeca koja razumiju kako se izgovorenim rečenicama izražava misao, potreba, namjera itd. i kako se izgovorene ili zamišljene rečenice pretvaraju u pisani tekst postaju pismena (Čudina-Obradović, 2000).

Uspješno razvijen govor je temelj daljnjeg razumijevanja pisanog teksta, odnosno čitanja. Kada dijete shvati da sve što čuje i izgovori može prenijeti na papir, tada može početi usvajati čitalačke vještine.

1.3. Čitanje

Čitanje podrazumijeva prepoznavanje slova, povezivanje slova u skupine, a uključuje percipiranje izoliranih slova i riječi te smislenoga tekstualnog materijala (Budinski, 2019). Kako bi dijete uspješno usvojilo jezičnu djelatnost čitanja, prvo mora uvidjeti da svaki glas koji izgovori ima slovo koje mu pripada. Čitanje predstavlja jednu od najsloženijih i najtežih kognitivnih aktivnosti tijekom koje su aktivne obje polovice mozga. Osim njih, potrebno je uključiti pamćenje, iskustvo, maštu, jezične i motoričke sposobnosti, vizualnu percepciju i sposobnosti izvršavanja zadataka (Ražman, 2023). Unatoč tome što dijete predškolske dobi ne zna čitati i nije u fazi razvoja u kojoj bi trebalo znati, važno je raditi na predčitalačkim vještinama kao podlozi za razvoj čitalačkih vještina.

Za razvoj čitanja u školskoj dobi važan je razvoj predčitalačkih vještina u predškolskoj dobi. Predčitalačke vještine predstavljaju osjetljivost za smisao i karakteristike pisanog jezika

(Čudina-Obradović, 2002). Predčitalačke vještine (svijest o tisku, poznavanje abecede, motivacija za čitanje...) kod djece važno je razvijati kroz igru kao što su izrada slova od plastelina po kalupu, izrada abecede na neobičnim materijalima, izrada slikovnica, dramatizacija djela i slično. Na djetetovoj okolini, odnosno obitelji i odgojiteljima, je da djetetu pruža poticaje te da mu bude glavni model za čitanje tako što će im i oni sami čitati. Dijete, prije nego što usvoji sposobnost čitanja, razvija svoje predčitalačke vještine na način da promatra svoje uzore, prati tekst pogledom, raspoznaje pojedina slova, otkriva pouku, razgovara o pročitanome. Svi ti poticaji imaju veliku važnost u ovladavanju čitanjem, a samim time i pisanjem.

1.4. Pisanje

Pisati u hrvatskome jeziku znači bilježiti na papiru ili čemu drugome slova, brojke ili druge znakove (Budinski, 2019). Pisanje možemo definirati kao izražavanje misli pismom, a za usvajanje vještine kao što je pisanje potrebna je razvijenost fine motorike šaka, vizualne percepcije, okulomotorne koordinacije te glasovne analize i sinteze. Razvijene grafomotoričke vještine, odnosno fina i gruba motorika, preduvjet su za razvoj pisanja. Grafomotorika predstavlja sposobnosti i vježbe koje su potrebne za oblikovanje i usmjeravanje poteza, slova i riječi (Šimek, 2016).

Da bismo mogli reći da je dijete savladalo pisanje, ono treba: savladati tehniku pisanja (pravilno grafički oblikovati slova), logički povezivati riječi u rečenice, a rečenice u tekst (jasan, razumljiv, pregledan), poznavati pravopisno-gramatičke zakonitosti, znati primijeniti primjerena izražajna sredstva i postupke, uspostaviti svojevrсни jezični i logički sustav, znati kompozicijski i stilski organizirati sadržaj teksta (Mendeš, 2009). Djeca uče pisati u školi, ali da bi uspješno usvojili pisanje moraju usvojiti predpisačke vještine. Važno je cijeniti sve spontane oblike pisanja kao što su lažna slova, šaranje, crtanje i slično i ne prisiljavati ih ako se ne osjećaju spremno jer će se time samo obeshrabriti i neće zavoljeti pisanje. Faze pisanja mogu se podijeliti u fazu šaranja, fazu linijskog crtanja, fazu oblika sličnih slovima, fazu slova i početnih veza između riječi i simbola, fazu vlastitog pravopisa i fazu standardnog pravopisa (Moomaw i Hieronymus, 2008).

Slušanje, govorenje, čitanje i pisanje ostavljaju velik trag na razvoj djeteta, njegovih interesa i sposobnosti. Zbog toga je važno djetetu pružiti okruženje u kojem će usavršavati svoje vještine i u kojem će se osjećati sigurno kako bi ono doseglo svoj puni potencijal.

3. O predčitalačkim vještinama

Predčitalačke vještine su rado slušanje dječjih priča i pjesmica, djetetovo razumijevanje onoga što mu se priča ili čita, upoznavanje djeteta s karakteristikama teksta (slijed teksta s lijeva na desno i odozgo prema dolje), uočavanje činjenica o tome da se govor sastoji od rečenica, glasovna sinteza (sastavljanje riječi od pojedinih glasova), glasovna analiza (rastavljanje riječi na pojedine glasove), abecedno načelo (pridavanje različitih simbola-slova različitim glasovima) i šifriranje i dešifriranje (pretvaranje slova u glasove i obratno) (Kozlov i Kanjić, 2005). Kao najvažniju predčitalačku vještinu možemo istaknuti vještinu glasovne analize koja djetetu omogućava da „u glavi“ čuje, zapamti, a zatim i povezuje glasove od kojih se sastoji riječ.

Vrijeme u kojem dijete razvija svoje predčitalačke vještine važno je iskoristiti kao vrijeme u kojem se na njega prenose čitalačke vještine odraslih. Dijete će kroz zajedničko čitanje početi primjećivati neka dogovorena pisana pravila. Primjerice, da se čitanje započinje na prvoj stranici, da je hrbat knjige na lijevoj strani, a redak se na stranici čita slijeva nadesno i odozgo nadolje. S vremenom će i to znanje produbiti pa će uočiti da se riječi sastoje od slova i da svaka rečenica započinje velikim slovom. Sva ta znanja odlične su predčitalačke vještine koje će mu jednoga dana omogućiti da samostalno uživa u čitanju knjiga (Čudina-Obradović, 2008). Osim toga, zajedničkim čitanjem slikovnica i upozoravanjem djeteta na pisane oznake u okolini, dijete će postupno uočavati oblike pojedinih slova i povezanost glasova sa slovima te će postupno prepoznavati značenje pojedinih cijelih riječi, a i povezanost određenog slova s uvijek istim glasom (Čudina-Obradović, 2002).

Nakon što dijete uspješno usvoji predčitalačke vještine, potrebno mu je pružiti mogućnost da ih razvije u čitalačke vještine, odnosno, čitanje. Čitanje je primjena abecednog načela koje dijete mora razviti da bi naučilo čitati. Abecedno načelo predstavlja prevođenje glasova u riječi u dogovorene znakove – slova (Kozlov i Kanjić, 2005). Čitanje zapravo možemo definirati kao krajnji produkt uspješno razvijenih predčitalačkih vještina. Čitanje je cjelokupan proces u kojem djeca prvo razvijaju slušačke vještine, zatim govorne vještine, predčitalačke i čitalačke vještine te na kraju i vještine pisanja (Pergar i Hadela, 2020).

Čitanje možemo podijeliti u dvije skupine, a to su čitanje kao vještina i čitanje kao sposobnost. „Čitanje kao vještina rezultat je dugotrajnog učenja i vježbanja, a kao sposobnost odnosi se na najvišu razinu čitanja – interpretativno čitanje koje je rezultat prethodno savladanih razina čitanja.“ (Mendeš, 2009). Neovisno o tome je li ono vještina, ili pak sposobnost, postoje

dvije vrste motivacije za čitanjem. Jedna od njih unutarnji je izvor koji obuhvaća biološku i spoznajnu razinu ponašanja. (Čudina-Obradović, 2014). Drugi izvor je vanjski izvor na koji utječe okolina u kojoj dijete odrasta.

Kako bi dijete uspješno razvilo predčitalačke vještine, a na kraju i vještine čitanja, odgojitelji i roditelji moraju pričati priče djetetu, razgovarati s njime o pročitanome, odgovarati na njegova pitanja te postavljati djetetu pitanja kako bi potaknuli dijete na prepričavanje. Nadalje, kako bi dijete razumjelo funkcije čitanja i pisanja, roditelji i odgojitelji, trebali bi odlaziti s djecom u knjižaru/knjižnicu, navoditi ga da prepričava sadržaj slika, navoditi ga da oponaša čitanje pomicanjem prsta. Predčitalačke vještine prva su stepenica prema uspješnom čitanju, a zajedno, uz njihovo razvijanje, odvija se djetetov cjelokupan razvoj.

4. Važnost čitanja djeci i s djecom

Za čitanje djeci (i s djecom) nikada nije prerano i važno je da se dijete susretne s knjigom čim ranije u životu. Iako maleno dijete ne razumije značenje riječi, ono uživa u ritmu, melodiji i rimama, veseli se pažnji koju mu poklanjamo, vremenu koje provodimo s njim i zajedno s nama doživljava ljepotu riječi (Šauperl, 2007).

Čitanjem djeca od rođenja upoznaju svijet oko sebe, slušaju zvukove i glasove, i unatoč tome što ne razumiju uvijek značenje, upijaju tonove i naglaske. Slušajući odrasle kako čitaju djeca uče nove riječi, spajaju ih u rečenice i priče, obogaćuju svoj rječnik i razvijaju čitalačke vještine (Pergar i Hadela, 2020). Uz čitanje djetetu, dijete vježba koncentraciju, obogaćuje fond riječi i širi obzore, a istovremeno potičemo i njegov intelektualni razvoj te radoznalost (Šauperl, 2007). Nadalje, čitanje utječe na kognitivni razvoj, razvoj socijalnih vještina, emocionalni razvoj, razvoj govora, razvoj pamćenja i pažnje, razvija samopouzdanje i povezanost između djece i odraslih (Pergar i Hadela, 2020). Naime, dijete usvaja stavke kao što je praćenje pisanog teksta, držanje knjige, okretanje listova, smjer teksta, prepoznaše sluhom određene glasove, uči rastavljati i sastavljati riječi, prepoznavati slova abecede pa čak i napisati te pročitati svoje ime i prezime, a pojedini čak samostalno pročitati jednostavnu slikovnicu (Čudina-Obradović, 2003)

Kao što je već navedeno u radu, čitanje utječe na cjelokupan razvoj djeteta i omogućava mu usvajanje mnoštva novih vještina. Područja razvoja i usvajanja vještina mogu se kategorizirati kroz funkcije slikovnica. Funkcije slikovnice možemo podijeliti u pet područja, a to su informacijsko-odgojna funkcija, spoznajna funkcija, iskustvena funkcija, estetska funkcija i zabavna funkcija (Čačko, 2000). Informacijsko-odgojna funkcija je funkcija koja utječe na razvijanje mišljenja kod djece, dobivanje odgovora na pitanja (koje ono samo postavi ili koje je postavljeno njemu), uzročnih veza te osvješćivanja i rješavanja problema kojih dijete možda nije ni bilo svjesno, spoznajna funkcija usmjerena je na utvrđivanje postojećeg znanja djeteta o pojavama, stvarima i odnosima čime dijete stječe sigurnost u svoje spoznaje i iskustva, iskustvenom funkcijom podrazumijeva se oblikovanje djeteta, i njegovih stajališta, u punopravnog člana zajednice (Čačko, 2000). Zadaća estetske funkcije je da pobudi različite emocije i doživljaje, osjećaj za lijepo, a zabavna funkcija predstavlja zabavu koje dijete treba osjećati s knjigom kako se ne bi razvio osjećaj dosade (Čačko, 2000).

Čitanje ima vrlo važnu ulogu u okviru općeg razvoja djeteta i uloge u razvoju njegova jezika. Autorica Ivanka Stričević (2006) ističe kako čitanje ima važan utjecaj na fizički i

kognitivni razvoj djeteta. Djeca kojoj se čita od najranije dobi brže uče, pokazuju interes za okolinu, razvijaju empatiju i osjećaje te se lakše snalaze u komunikaciji s drugima, razvijaju pažnju, pamćenje i logičko zaključivanje, bogate maštu te su spremnija za pisanje i čitanje. Međutim, autorica Čudina Obradović (2014) navodi kako samo čitanje kao aktivnost nema utjecaja na djetetov jezični razvoj kao što ga ima zajedničko čitanje slikovnice odraslih i djece uz razgovor i objašnjavanje.

Temeljna uloga čitanja je pomoći djetetu pri otkrivanju svijeta i medija pisane riječi. Slikovnica je namijenjena razvijanju različitih sposobnosti djeteta, odnosno ona razvija spoznajni svijet djeteta, izaziva emocije te ujedno razvija govor te bogati rječnik. Slikovnice uspijevaju zadovoljiti djetetovu potrebu za nečim novim i upravo putem slikovnice dijete uspije spoznavati svijet oko sebe, pojave kao i odnose unutar ljudske okoline. Slikovnicom se omogućuje razvoj sposobnosti pamćenja te zapamćivanja logičnih odnosa. Putem slikovnice dijete se uči na upotrebu knjiga od najranije dobi te se razvija potreba za knjigom (Zalar, 2008). Dok dijete sluša riječi koje mu se čitaju ono ih uspoređuje s onima koje vidi u tiskanom obliku. Djeca čitanjem bogate svoj vokabular, podupire se pravilna pismenost kao što se ujedno razvijaju i vještine početnog čitanja i pisanja, tj. proširuje se razumijevanje jezika (Moomaw i dr., 2008).

Nadalje, imitiranje scena i pokreta iz bajki utječe na motorički razvoj i razvoj fine motorike. Uživljavajući se u različite uloge razvijaju empatiju, izražavanje osjećaja, kritičko razmišljanje i konstruktivna rješenja. Djeca se, prema iskustvu, poistovjećuju s junacima priča te s oduševljenjem preuzimaju ponuđene ideje i prijedloge za rješavanje problema. Čarolije, iznenađenje iz jastuka i tajni znakovi motiviraju djecu da se, igrajući se, bave svojim problemima i da aktivno rade na svojem ponašanju (Ortner, 1998).

Slikovnica pomaže pri razvitku spoznajnog svijeta djeteta i otkrivanju medija pisane riječi, zadovoljava potrebu za učenjem i istraživanjem pojava, tehničkih dostignuća, prometnih sredstava i ostalog s čime se dijete ne susreće, navikava dijete na upotrebu knjige te omogućava unaprjeđenje pamćenja i logičkog razmišljanja. Svakodnevnim čitanjem dijete se uči pravilima čitanja, stvaraju se predčitalačke vještine i navike djeteta koje mu omogućuju upoznavanje i privikavanje na pisanu riječ bez nužnosti da zna čitati i pisati čime se otvara put ranoj pismenosti (Radonić i Stričević, 2009)

Čitanje kod djece potiče i samopouzdanje, a to je jedan od središnjih čimbenika psihičkog razvoja djeteta te ga opisujemo kao unutarnju sigurnost, vjeru u sebe, svoje sposobnosti, te

ostvarivanje pozitivne slike i svijesti o sebi. Učenje, bogaćenje znanja, razvijanje kompetencija, rasplamsavanje mašte, razvijanje psihičkih funkcija, ali i emocionalnih, upoznavanje osnovnih normi ponašanja, kao i upoznavanje ljudskih obilježja samo su neke od brojnih dobrobiti koje priča donosi djetetovom razvoju (Peteh, 2018).

Čitajući djetetu uvodimo dijete u čudesnu pustolovinu tijekom koje se susreće s veoma raznolikim inspirativnim i intrigantnim likovima, djeci pomažemo da oslobode svoju sposobnost stvaralaštva, da se usredotoče na svoje misli, razvijaju moć koncentracije i vizualizacije te da nauče više o osjećajima, da nauče više o svojim snagama i slabostima, o tome što vole i što ne vole te da sama sebe dožive punije (Civardi i sur., 2015).

Autorica Čudina-Obradović (2004) navodi kako se smatra da je za čitanje motivirano ono dijete koje ima pozitivan stav prema čitanju, što bi značilo da voli čitati, da mu je ona poželjna aktivnost, kada spontano započinje čitati, te čita u slobodno vrijeme, odnosno izvan škole ili vrtića. Čudina-Obradović (2014) navodi kako motivaciju za čitanje možemo promatrati kao unutarnju (intrinzičnu) i vanjsku (ekstrinzičnu). Naime, unutarnja motivacija proizlazi iz djetetove želje da postigne pravi doprinos u tekstu, da ga razumije i dobije informaciju ili postigne užitek čitanja. Vanjska motivacija za čitanje je ona koju dijete pokazuje kada pomoću čitanja želi postići neki cilj izvan samoga čitanja, kao što je kod školaraca ocjena, a na primjer kod djece predškolske dobi zadovoljstvo roditelja/odgojitelja.

Uzimajući u obzir veliki utjecaj koji čitanje ima na dijete, od velike je važnosti djeci i s djecom čitati i nuditi im djela koja su primjerena za njih i njihovu dob. Također, važno je da ta djela prate njihove interese kako bi se od početka stvarala ljubav prema knjigama.

5. Što čitati djeci vrtićke dobi

Djeci vrtićke dobi potrebno je čitati literaturu koja je pisana upravo za njih, čiji glavni likovi su osobinama i događajima bliski djeci, koja sadrži primjerene izraze i budi dječju maštu.. Osim književne uloge, takva literatura ima i odgojnu ulogu jer pomaže pri razvitku morala i unapređivanju ljudskih odnosa, ali i proširivanju znanja iz određenih područja (Crnković i Težak, 2002).

Ako knjiga svojom tematikom ne nadmašuje mogućnosti djetetove percepcije, a istovremeno odgovara djetetovim interesima, tada je ona prilagođena djeci. Sve što čitamo djeci mora biti prilagođeno njihovoj dobi, krenuvši od jednostavnih sadržaja s malim brojem likova i slika, pa sve do složenijih. Priča koja je dinamična, i koja je izabrana u skladu s interesima djeca, ostavlja značajan utjecaj na djecu. Likovi iz priča, pogotovo oni pozitivni, djeci predstavljaju uzor s kojim se identificiraju. Priče u radu s predškolskom djecom možemo odabirati prema sljedećim kriterijima: sadržaju, interpretaciji, namjeni same priče ili mjestu u kojem dijete doživljava priču (Peteh, 2018). Tako je za mlađu djecu prikladnije pripovijedanje i priče o životinjama i njihovim osobinama, a za stariju čitanje fantastičnih i akcijskih događaja i dinamičnih situacija. O dobi također ovisi i trajanje čitanja. Primjerice, slikovnice namijenjene djeci rane predškolske dobi trebale bi biti prilagođene tako da je cijela priča razumljiva gledajući samo slike, dok bi ilustracije trebale biti jednostavne i lako razlučive. S druge strane, djeca kasnije predškolske i ranije školske dobi će se više fokusirati na priču i tekst, dok će slike dodatno tumačiti određenu scenu ili imati drugačiju ulogu (Rupčić, 2014). Dječja književnost ne smije sadržavati odraslo razmišljanje, ne smije imati unaprijed zadani cilj. Unaprijed zadanim ciljem oduzima se djeci pravo na slobodu, kreativnost, maštovitost. Isto tako, gotovim porukama i zaključcima djeci se oduzima sloboda u kojoj oni sami promišljaju, zaključuju.

Slikovnica je prva knjiga u životu djeteta koja je uistinu prilagođena za najraniju dob. I prije nego što dijete usvoji predčitalačke vještine, prije nego što progovori, dijete razumije slike. U slikovnicama upravo slike imaju prednost, i slike su glavni nositelji priče. Kao što znamo, postoje slikovnice s vrlo malim brojem riječi, kao i one bez riječi, ali ne postoje slikovnice bez slika. Smatra se kako je kvalitetna slikovnica ona koja odgovara estetskim i pedagoškim kriterijima, sadrži smislen i zanimljiv tekst te je u skladu s razvojem, interesima i sposobnostima djece kojoj se čita. Važno je da i ilustracija bude kvalitetna, razumljiva djetetu, realna, maštovita kako bi djecu uvela u svijet mašte i potaknula na razmišljanje (Martinović, Stričević, 2011.).

Autorica Velički (2013) navodi podjelu priča prema dobi djece na:

a) MALEŠNICE I RIMOVANE PRIČE

Namijenjene su djeci u dobi do druge godine života. Karakteristično za ovakve priče jest da prenose ljubav i ugodu te izražavaju osjećaje. Takve priče potiču dijete na komunikaciju s drugima i pružaju im hrabrost za uspostavljanje kontakta

b) PRIČE O OKOLINI I POJEDINIM PODRUČJIMA ZNANJA

Primjerene su za djecu od četiri godine. Tematika takvih priča vezana je uz prirodu te život ljudi. Potiču dječju znatiželju i opažanje te im omogućuju spoznaju o uzroku i posljedicama. Nadalje, te priče pomažu djetetu da se lakše prilagodi životnoj sredini i osvještavaju dijete o svojoj odgovornosti prema prirodi i drugim ljudima

c) BAJKE

U četvrtoj godini života djece počinje tzv. „klasično vrijeme za pričanje bajki“. Bajke ohrabruju dijete te se u njima često prikazuju djeca u ulozi junaka. Djeci daju uvid u mudrost i ljubav, nadilaženje mržnje i ulijevaju im povjerenje u dobre sile. Bajke imaju sretan kraj i u njima dobro uvijek pobjeđuje što djeci poručuje da je svačiji trud vrijedan te da život svakog djeteta ima smisao i svrhu

d) PROBLEMSKE PRIČE

Namijenjene su djeci koja imaju pet i šest godina. Problemske priče djeci omogućuju lakše odrastanje u okruženju u kojem je potrebno pridržavati se određenih pravila. One daju djetetu uvid u pojedine modele socijalizacije i ponašanja u društvu. Takve priče pomažu djeci da prepoznaju svoje i tuđe osjećaje te da ih razumiju. Uz pomoć priče uče imenovati osjećaje i nositi se s njima. Također djetetu pomažu u rješavanju sukoba i problemskih situacija te mogućnostima promjene situacije

e) FANTASTIČNE PRIČE

Fantastične priče s više međusobno isprepletenih motiva namijenjene su djeci s navršениh šest godina života. Takve priče obilježava suprotstavljanje mogućeg i nemogućeg te svakodnevnog i čudesnog. Neživo poprima osobine živoga, situacije su neobične i čudesne što je ujedno i poticaj djeci za razvoj mašte i kreativnosti)

Stričević (2006) donosi opis primjernih slikovnica ovisno o dobi djeteta. Djeci u prvoj godini života treba čitati slikovnice koje sadrže određenu priču ili radnju a najpogodnije su tzv. pojmovne slikovnice bez teksta ili one u kojima se uz sliku nalazi kratki opis ili zanimljivi ritmični stihovi. Slikovnice za najmlađe trebaju sadržavati što vjernije slike ili fotografije bez nepotrebnih detalja koje roditelji riječima opisuju i tako stvaraju priču. U trećoj i četvrtoj godini života slikovnice sadrže složeniji tekst, a priče govore o životinjama, zbivanjima u okolini,

životu ljudi i djece koje sadrže jednostavnije zaplete. Dijete tada pokazuje interes za radnje koje prikazuju različite postupke u određenim situacijama, počinju razlikovati dobro od zla, poželjno od nepoželjnog. Djecu između 5. i 6. godina zanimaju složenije priče o ljudima i prirodi bliskih i dalekih krajeva, kulturi i civilizaciji te basne i bajke. Stričević (2006) navodi kako dobne granice nisu strogo određene, a za koje slikovnice će dijete pokazati interes ovisi o bogatstvu iskustava koje ima, ne samo s čitanjem, pričanjem i slikovnicama nego i u svakodnevnom životu, posebice u igri.

Uz važnost pažljivog odabira što će se ponuditi i čitati djeci, važno je osvijestiti veliki utjecaj koji čini djetetovo okruženje. Nije dovoljno da djeca borave u prostoru u kojem se nalaze knjige već su potrebni njihovi uzori, i njihova okolina, koja će im pokazati kako se te knjige koriste, čitaju i vole.

6. Važnost okruženja za čitanje

Djeca uče promatrajući svoje okruženje i imitiranjem svojih uzora. Samim time, djeca će prihvatiti i zavoljeti čitanje ako su okružena knjigama, ako vidi svoje uzore da čitaju. Okruženje u kojem se nalazi mnoštvo slikovnica, priča, knjiga bit će poticajno za dijete i njegove čitalačke navike. Dinamično, poticajno i sadržajima bogato okruženje treba biti dostupno svakom djetetu kako bi mu omogućilo prirodno učenje kroz istraživanje, otkrivanje, pronalaženje, stvaranje... (Došen Dobud, 2016). Veliku važnost ima i stvaranje ugodne atmosfere čije polazište je igra, a ne nametljivost. Odgovaranje na pitanja koje dijete postavlja tijekom čitanja, poticanje na prepričavanje priče kao i postavljanje pitanja o priči također doprinosi razvoju djetetova interesa za čitanje. Prema Zimmermann i Hutchins (2009.) važno je da dijete postavlja pitanja tijekom čitanja. Kada dijete postavlja pitanja pokušava bolje razumjeti i pojasniti tekst te pokazuje interes o pročitanom tekstu.

Čudina-Obradović (2014) navodi dva elementa djetetove okoline koja poticajno djeluju na razvoj čitanja i ljubav prema čitanju. Prvi element čine knjige, časopisi te pribor za čitanje i pisanje koji su dostupni djetetu na svakom mjestu i u svako vrijeme (Čudina-Obradović, 2014). Bogato i stimulativno okruženje često je definirano kao „treći odgojitelj“ u odgojno-obrazovnim institucijama. Osim uređenja prostora u kojem se dijete upoznaje s knjigom i čitanjem nije dovoljno samo opremiti prostor i staviti materijale na policu, već djeci treba pokazati kako se tim materijalima služi te što se sve zanimljivo u njima nalazi (Čudina-Obradović, 2014). U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) polazište je dijete kao kreativno biće koje u sebi nosi potencijal za stvaranje i izražavanje. Kako bi adekvatno razvijalo svoje potencijale, potrebno je osigurati mu okruženje u kojem je to moguće. Drugi element čini djetetovo okruženje, odnosno, ponašanje s obzirom na govor, čitanje djetetu i s djetetom (Čudina-Obradović, 2014). U drugi element, kao vanjske utjecaje, možemo svrstati i nenamjerno i namjerno učenje kao i kulturu.

Djeca kojoj se čitalo od rođenja često imaju dobre temelje za učenje i uspješno čitanje kasnije u životu. Ako djeci pružimo mogućnost odrastanja u okruženju u kojem se nalaze slikovnice i knjige, i u kojem i odrasli čitaju, veće su šanse za razvoj čitalačkih vještina i navika (Pergar i Hadela, 2020).

S obzirom na to da dijete tek razvija svoje čitalačke vještine, oslanja se na odrasle ljude u svom okruženju. Kao najpoticajniji oblik čitanja djetetu možemo izdvojiti dijaloško čitanje. U dijaloškom čitanju izmjenjuju se faze čitanja te faze razgovora o pročitanome. Kroz taj

razgovor, uz ugodnu atmosferu, stvorit će se ljubav i interes prema čitanju. U fazama razgovora moramo postavljati poticajna pitanja i potpitanja, a kada dijete odgovori na njih, moramo ga pohvaliti. Da bi čitanje priče bilo poticajno potrebno je da dijete aktivno sudjeluje, a ne da pasivno sluša, a govor osobe koja čita treba obuhvaćati više od teksta. Odnosno, osoba koja čita treba proširivanjem, pohvalama i ispravljanjem reagirati na govor djeteta. Zbog tih postupaka kod djeteta će se javiti potreba za sve većim samostalnim govorom te složenijim oblicima izražavanja (Čudina- Obradović, 2008).

Kristanc (2015) navodi pet koraka koje treba slijediti pri odgoju djeteta u čitatelja:

1. Mnogo razgovora s novorođenčadima, malom djecom i školarcima; što više saznaju o abecedi, riječima i knjigama, to će lakše naučiti razlikovati glasove i slovkati, a zatim izgovarati riječi, te pri tome obogatiti svoj rječnik i razviti sposobnost logičkog zaključivanja. Što više jezične stimulacije dijete dobije od rođenja do osme godine, to se više funkcionalnih veza razvije u mozgu.
2. Poticanje slobodne, instinktivne igre i održavanje slobodnog vremena iznimno je važno za uspostavljanje moždanih veza, razvoj novih vještina i vještina rješavanja problema, upoznavanje svijeta, razvoj i jačanje koncentracije, strpljenja, kreativnosti, ustrajnosti, empatije i znatiželje. Nestrukturirana igra važan je element djetetove motivacije, učenja i razvoja.
3. Čitanje naglas i objašnjavanje kako, kada i što čitamo. Cilj je da dijete čitanje poveže s užitkom te je smisleno da ga roditelji više puta odvedu u knjižnicu, gdje će samo odabrati knjigu za sebe. Tijekom čitanja djetetu treba biti udobno. Roditelji bi trebali praviti kratke pauze i razgovarati s djetetom o pročitanom gradivu, opisivati ili komentirati ilustracije, objašnjavati značenje riječi, predviđati nastavak, izražavati svoje mišljenje. Preporučuju se čitanje i pripovijedanje (zanimljivih priča) prije spavanja.
4. Roditelji trebaju podržavati i ohrabrivati mladog čitatelja – neophodno je pomoći djetetu pri prebrođivanju početne faze učenja kako bi razvilo dovoljno vještina da može uživati u čitanju. Trajanje i učestalost vježbi čitanja treba prilagoditi djetetovoj energiji, rasporedu i raspoloženju. U slučaju pojave osjećaja tjeskobe kod djeteta tijekom čitanja, roditelji bi trebali pomoći pri jačanju njegovog samopouzdanja i opuštenosti tako što će biti blizu i usredotočiti se isključivo na njega, svjedočeći tako njegovom trudu i napretku koje će kasnije nagraditi. Djeca koju roditelji potiču i podržavaju kod kuće postat će kreativna i radoznala te će izražavati svoju znatiželju tijekom cijelog života.

5. Koristiti odnosno primjenjivati mogućnosti tehnologije, ali ne i pretjerivati u tome, tj, iskorištavati ju na svoju štetu – potrebno je uravnotežiti djetetove slobodne aktivnosti, što znači da se djeca trebaju (što više) kretati, komunicirati, igrati s vršnjacima i predmetima iz stvarnog svijeta te provoditi samo dio svog vremena koristeći tehnologiju. Dakle, ključna je umjerenost. Cilj roditelja je da dijete koristi uređaj u svoju korist, a ne na svoju štetu.

Kvalitetna okolina u smislu poticanja čitanja je takvo djetetovo okruženje koje pridonosi kvalitetnom razvoju predčitalačkih vještina, omogućuje djetetu doživljaj zanimljivosti, ljepote i smiješnoga u pisanom tekstu, donosi mu ugodu i zadovoljstvo u zajedničkom doživljaju čitanja s roditeljima (Čudina-Obradović, 1996).

Roditelji i odgojitelji za postizanje kvalitetnog okruženja za razvoj predčitalačkih vještina trebaju dati primjere odašiljanja i primanja pisanih obavijesti, opuštanja uz priče i zanimljivosti koje čitaju, osigurati pozitivno ozračje, te svakodnevno čitati djeci i s djecom. Postupno trebaju uključivati djecu u jednostavnije aktivnosti slanja i primanja obavijesti, omogućiti im sve kompleksniji uvid u značenje i smisao pisanog teksta, te organizirati igre i aktivnosti koje kod djece osnažuju strukturu govora i pisanog jezika (Čudina-Obradović, 2008)

Čitajući omogućavamo djeci da se sprijatelje s knjigama i čitanjem te da u tome uživaju, da im pisana riječ u svakoj situaciji bude nadomak ruke, da shvaćaju vezu između slova i glasa te slova i riječi unutar smislene cjeline. (Moomaw i Hieronymus, 2008).

6.1. Roditelji i čitanje

Poticajnost obiteljske okoline, pogotovo u predškolskom razdoblju smatra se glavnim elementom djetetove uspješnosti u govornom i čitalačkom razvoju, a poslije i u školskom uspjehu (Čudina-Obradović, 2014). Roditeljski stav prema čitanju ima veliki utjecaj na uspješan razvoj čitanja i čitalačkih navika. Uz činjenicu da čitanje utječe na cjelokupan razvoj djeteta, dijete cijeni to kvalitetno provedeno vrijeme s roditeljima. U istraživanju koje je provedeno 2020. godine pod nazivom „*Is There a Connection between Reading to Children and the Child's Involvement in Reading Activities?*“, a čiji autori su Matijević i Bernić, potvrđena je tvrdnja o značajnoj povezanosti sudjelovanja roditelja u čitačkim aktivnostima s čitačkim aktivnostima njihove djece. S obzirom na to da se sama ljubav prema čitanju razvija još od najranijeg djetinjstva, glavnu ulogu u tom razvoju imaju upravo roditelji. Kao snažni modeli na koje se djeca ugledaju i pokušavaju ih oponašati, roditelji moraju podupirati djecu u čitanju i stvarati okruženje u kojem se čita. Upravo o njihovim osobnostima, odnosu prema

djetetu, stavovima prema knjizi i čitanju ovisi hoće li djeca postati samo čitači ili doživotni čitatelji (Halačev, 2000). Također, roditelji koji čitanje doživljavaju kao igru i zabavu, na takav način će čitanje prezentirati djetetu čime se postiže ta ljubav prema knjigama.

Doživljavajući čitanje kao ugodnu aktivnost, vlastitim riječima, vlastitim čitanjem, odlaskom u knjižnicu, kupnjom knjiga i zajedničkim čitanjem s djetetom, roditelj prenosi na dijete zadovoljstvo i predanost čitanju, koji su osnova čitateljskog interesa (Peterlin, 2017).

Radonić i Stričević (2009) donose preporuke, odnosno pravila koja roditeljima olakšavaju proces prilagodbe djece na čitanje tako da djeca zavole čitanje:

1. Razgovarajte s djetetom (razgovor je višesmjerna komunikacija, a ne samo davanje uputa, naredbi i šturo odgovaranje na pitanja)
2. Slušajte dijete (djetetu treba dati priliku da se izrazi, ne prekidati ga dok govori, ne požurivati, a valja ga poticati kratkim pitanjima otvorenog tipa, primjerice „Kako?“ i „Zašto?“)
3. Poštujte dijete, pokažite mu da vam je važno (dijete kojemu roditelji/odrasli posvećuju pažnju, čitaju mu i pričaju dobiva poruku da je vrijedno napora i vremena odraslih)
4. Čitajte djetetu na glas svaki dan (za čitanje valja iskoristiti svaku priliku iz svakodnevnog života, jer učenje koje se događa u stvarnim životnim situacijama najbolje je učenje)
5. Stvarajte rituale čitanja (dijete treba stjecati naviku da postoji i posebno vrijeme za čitanje kada se toj aktivnosti predaje u potpunosti)
6. Čitajte s djetetom u svakoj prilici različite tekstove i poruke (odrasli mogu sve brže i bolje od djeteta, ali od toga dijete nema koristi, valja imati strpljenje za njegove pokušaje i pogreške)
7. Čitajte i sami jer vi ste djetetu model (dijete oponaša odrasle, posebice one koje voli i vjeruje im)
8. Pišite i zapisujte pred djetetom (svaki zapis u podsjetniku ili pisanje pisma koje dijete vidi, govori mu o vezi čitanja, pisanja, riječi i značenja u stvarnom životu)
9. Ograničite vrijeme za gledanje TV i igranje računalnih igrica (birani TV program valja gledati s djetetom, a ne pored njega, bez komunikacije i komentara)
10. Darujte djetetu knjigu (knjigu je dobro darovati u svakoj prilici jer će joj se dijete naučiti veseliti; valja pažljivo birati knjige, baš kao što se za dijete pažljivo bira hrana, odjeća, igračka...

Zajedničkim razgledavanjem i čitanjem slikovnice s roditeljem dijete će steći predčitalačke vještine upoznavanja obilježja teksta: učit će kako se drži knjiga, kako rečenice teku slijeva nadesno i odozgo nadolje, a što je najvažnije, učit će da se rečenice koje izgovara ono ili roditelj mogu zapisati i da će se čitanjem ponovno pretvoriti u riječi koje izgovaraju (Čudina-Obradović, 2002).

Uz veliku ulogu roditelja, veliku ulogu imaju i odgojitelji kao osobe s kojima djeca provode dosta vremena.

6.2. Odgojitelj i čitanje

Djeca vole osjećaj poznatoga, a samim time vole ponovno čitanje istih priča sve dok ih ne nauče napamet. Odgojiteljeva uloga je da procijeni mogu li sva djeca u skupini zadržati koncentraciju tijekom ponovnog čitanja iste priče. Dijete se može veseliti priči ako ona u njemu budi osjećaj kao da se ona njemu obraća i da sadrži ono što je djetetu već blisko i poznato. Navedeno se postiže kada se u priči spominju situacije koje je proživjelo, navike... Također, u veselju koje dijete može osjetiti prilikom čitanja priče, veliku ulogu ima odgojitelj. Ako se odgojitelj „uživi“ u priču, koristi mimiku i geste, izražajno čita, mijenja glasove, oponaša zvukove, kod djece će se postići veća zainteresiranost. Važno je uspostavljati kontakt očima s djecom i koristiti kratke stanke prilikom čitanja, odgojitelj ne smije čitati prebrzo ili koristiti jezik koji je djeci nerazumljiv nego treba uključiti djecu u priču, promišljati o tome kako će pojedina priča djelovati na djecu (Velički, 2013). Zajedno prolazeći kroz razne izmaštane svjetove s djetetom, odgojitelj ostvaruje bliskost i gradi povjerenje prema djetetu. Na taj način se povezuje s djetetom, a dijete razvija svoj interes za knjigom (Mendeš i Vidović Schreiber, 2020). Odgojitelj, kao uzor djetetu, mora biti primjer čestog čitanja i uživanja u čitanju.

Razlikujemo priče koje izabire odgojitelj za cijelu grupu i one priče koje se mogu pričati u raznim prilikama i oblicima rada s predškolskom djecom. Prvoj skupini pripadaju priče koje mogu potaknuti dijete na izražavanje emocija ili bude u njima interes za druge priče. Drugoj skupini pripadaju one priče koje su više prilagođene mogućnostima spoznaje i doživljaja djece (Peteh, 2018).

Jako je važno da pri odabiru priče odgojitelj ne bira priču samo po preporuci iz priručnika, već da i on sam sudjeluje u odabiru što znači da on tu priču osjeća i razumije, da je prepoznaje kao blisko i dragu te da je usklađena s njegovim stavovima jer će tu svoju energiju prenositi na dijete (Velički, 2013). Dječja književnost omogućuje odgojiteljima povezivanje s djecom.

Odgojitelj, bilo da čita slikovnicu ili priča priču, treba upućivati djecu na gledanje crteža i slika, a katkad i poticati djecu na postavljanje crteža na pano. Ali, pretjeranim oslanjanjem na gotove slikovne materijale nećemo kod djece razvijati naviku susretanja s tekstom, traženja pouke u tekstu i internaliziranja teksta. Knjige sadrže riječi, te stoga dijete treba prvenstveno razumjeti kako je priča „došla“ u knjigu i kako se govor pretvara u pismo, kako pročitati riječi koje su napisane i kako te riječi čine rečenicu, a rečenice priču (Čudina-Obradović, 2002).

Odgojitelji imaju značajnu ulogu u osvješćivanju roditelja o važnosti čitanja djeci, listanja slikovnica kao i razgovora o pročitanome. Navedeno se može postići kroz razgovore, radionice, sastanke. Odgojitelji kao stručnjaci, koji svoje kompetencije razvijaju cijeli život, nemaju samo zadatak čitati djeci nego prenijeti svoje znanje o utjecaju čitanja na djetetov razvoj roditeljima. Odgojitelj bi trebao biti osoba koja zna koje su slikovnice prikladne za djecu te koje su karakteristike kvalitetnih slikovnica kako bi na primjeren način osvijestio roditelje o važnosti čitanja tako da oni sami, ako nemaju naviku čitanja djeci osvijeste i nauče koje su prednosti čitanja (Vonta i Balič, 2011). Uz zadatak osvješćavanja roditelja o važnosti čitanja, odgojitelji imaju i zadatak planirati i organizirati čitalačke aktivnosti s roditeljima i djecom. Kao čitalačke aktivnosti mogu organizirati druženja djece i roditelja na kojima će zajedno čitati i izrađivati slikovnice, ponuditi im razne igre koje su vezane za čitanje i slično.

Cilj dječjeg vrtića, kao odgojno-obrazovne ustanove, nije da djecu nauči čitati već da im pruži priliku za povezivanje s čitanjem. Na taj način dijete će zavoljeti čitanje kao cjeloživotnu aktivnost.

Također, nije dovoljno samo ponuditi poticaje u prostoru, već ih djeci prezentirati, pokazati i poticati ih na korištenje pokazivanjem na koji način je moguće manipulirati njima (Čudina-Obradović, 2014).

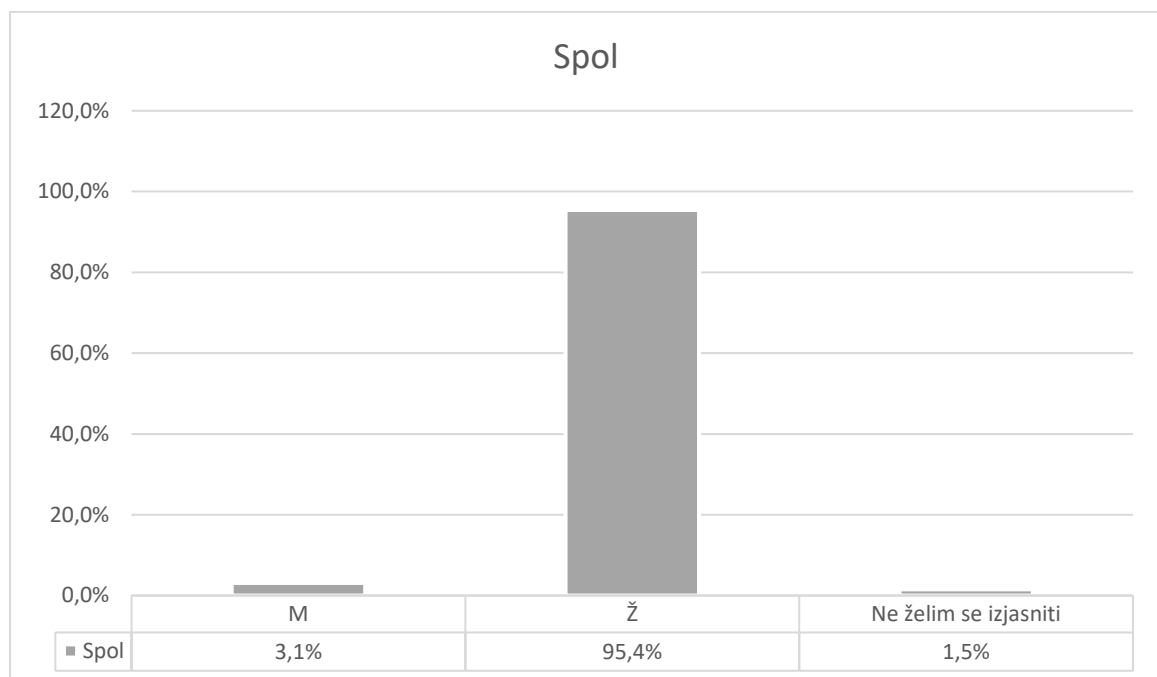
7. Istraživanje

7.1. Opis uzorka

Istraživanje je provedeno među odgojiteljima koji dolaze iz različitih dijelova Hrvatske putem online obrasca – ankete. Prva četiri pitanja postavljena su u svrhu prikupljanja općih informacija o odgojiteljima. U istraživanju je sudjelovalo 65 odgojitelja (N = 65) od kojih je 95,4 % bilo ženskog spola (N = 62), 3,1 % muškog spola (N = 2) i 1,5 % se nije htjelo izjasniti (N = 1).

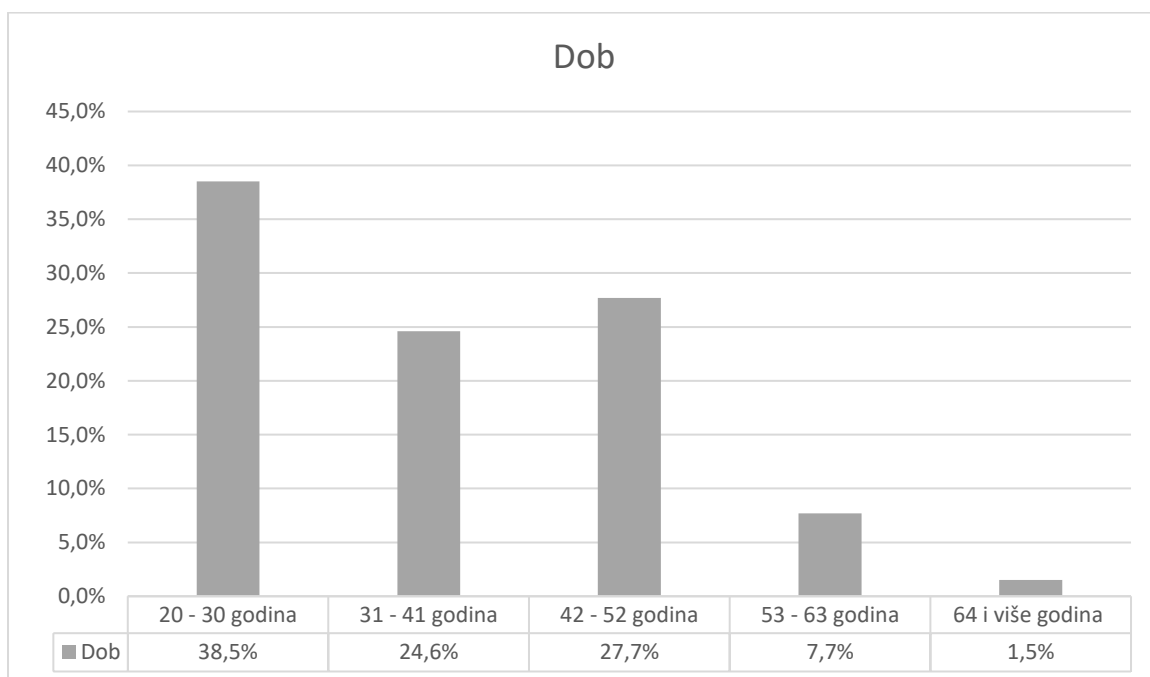
Rezultate prvog pitanja koje se odnosilo na spol odgojitelja možemo vidjeti na grafikonu 1. Ispitanicima su bili ponuđeni odgovori M, Ž i ne želim se izjasniti. Od 65 ispitanika (N = 65), 95,4 % je bilo ženskog spola (N = 62), 3,1 % je bilo muškog spola (N = 2) i 1,5 % ispitanika nije se htjelo izjasniti (N = 1).

Grafikon 1. Spol odgojitelja

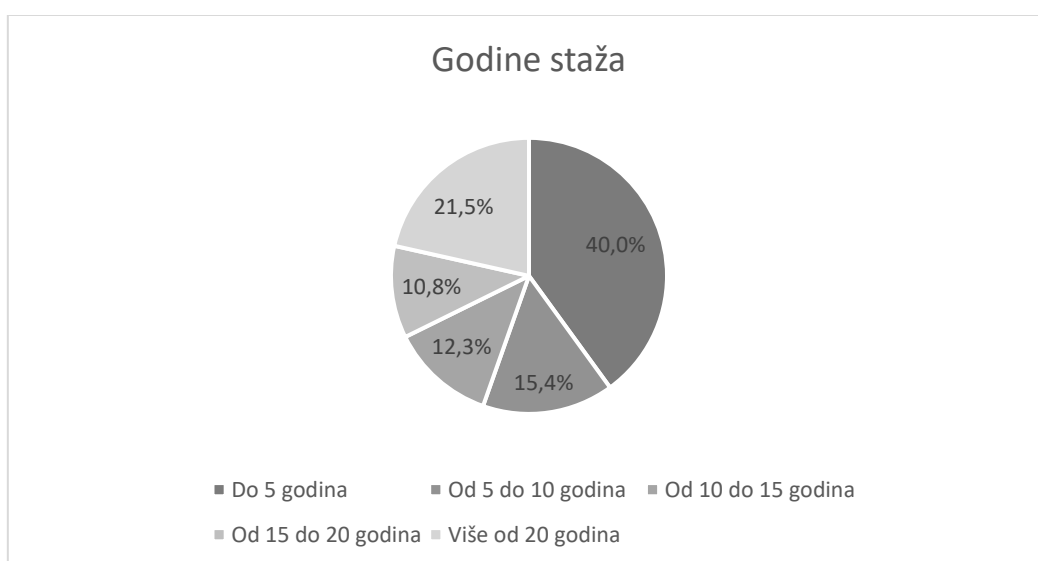
Drugo pitanje odnosilo se na dob ispitanika, a rezultati su vidljivi na grafikonu 2. Ispitanicima su bili ponuđeni odgovori od 20 do 30 godina, od 31 do 41 godina, od 42 do 52 godina, od 53 do 63 godina i 64 i više godina. Od 65 ispitanika (N = 65), 38,5 % je u dobi od 20 do 30 godina (N = 25), 24,6 % ispitanika je u dobi od 31 do 41 godina (N = 16), 27,7 % ispitanika je u dobi od 42 do 52 godine (N = 18), 7,7 % ispitanika je u dobi od 53 do 63 godina (N = 5) i 1,5 % ispitanika ima 64 i više godina (N = 1).

Grafikon 2. Dob odgojitelja

Treće pitanje odnosilo se na godine staža koje ispitanici imaju. Ispitanicima su bili ponuđeni odgovori do 5 godina radnog staža, od 5 do 10 godina, od 10 do 15, od 15 do 20 i više od 20 godina radnog staža. Rezultati su vidljivi na grafikonu 3. Od 65 ispitanika, 40 % njih ima do 5 godina radnog staža (N = 26), 15,4 % njih ima od 5 do 10 godina radnog staža (N = 10), 12,3 % ima od 10 do 15 godina radnog staža (N = 8), 10,8 % ima od 15 do 20 godina radnog staža (N = 7) i 21,5 % ispitanika ima više od 20 godina radnog staža (N = 14).

Grafikon 3. Godine staža odgojitelja

Četvrto pitanje bilo je vezano uz županiju u kojoj rade. Ispitanicima je kao odgovor bio ponuđen popis svih županija u Republici Hrvatskoj. Rezultati su vidljivi u tablici 1.

Tablica 1. Rezultati s obzirom na županiju u kojoj odgojitelji rade

Županija u kojoj rade	%
Grad Zagreb	43,1 % (N = 28)
Zagrebačka županija	6,2 % (N = 4)
Krapinsko-zagorska županija	1,5 % (N = 1)
Sisačko-moslavačka županija	3,1 % (N = 2)
Karlovačka županija	9,2 % (N = 6)
Varaždinska županija	4,6 % (N = 3)
Koprivničko-križevačka županija	1,5 % (N = 1)
Bjelovarsko-bilogorska županija	0 % (N = 0)
Primorsko-goranska županija	10,8 % (N = 7)
Ličko-senjska županija	1,5 % (N = 1)
Virovitičko-podravska županija	0 % (N = 0)
Požeško-slavonska županija	1,5 % (N = 1)
Brodsko-posavska županija	0 % (N = 0)
Zadrarska županija	1,5 % (N = 1)
Osječko-baranjska županija	3,1 % (N = 2)
Šibensko-kninska županija	0 % (N = 0)
Vukovarsko-srijemska županija	0 % (N = 0)
Splitsko-dalmatinska županija	6,2 % (N = 4)
Istarska županija	3,1 % (N = 2)
Dubrovačko-neretvanska županija	1,5 % (N = 1)
Međimurska županija	1,5 % (N = 1)

Peto pitanje glasillo je „Koliko volite svoj posao?“ te je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala od 1 do 5 na kojoj je 1 označavalo uopće ne volim svoj posao, a 5 jako volim svoj posao. Odgovore na peto pitanje možemo vidjeti na grafikonu 4. Od 65 ispitanika 0 % je odabralo 1 odnosno uopće ne volim svoj posao (N = 0), 1,5 % ispitanika

odabralo je 2 (N = 1), 0 % je odabralo 3 (N = 0), 43,1 % ispitanika odabralo je 4 (N = 28) i 55,4 % ispitanika odabralo je 5 odnosno jako volim svoj posao (N = 36).

Grafikon 4. Rezultati pitanja „Koliko volite svoj posao?“

7.2. Opis instrumenta istraživanja

Instrument istraživanja bio je online obrazac – anketa sastavljena od 17 pitanja. Od toga je 15 pitanja s već ponuđenim odgovorima i dva pitanja slobodnog odgovora. Od 15 pitanja s ponuđenim odgovorima, šest ih je bilo strukturirano pomoću Likertove ljestvice mjerenja stavova u kojoj su se vrijednosti kretale od 1 do 5. Ako je sudionik izabrao broj 1 to je označavalo da se sudionik uopće ne slaže s ponuđenom tvrdnjom, a ako je izabrao broj 5 da se potpuno slaže s tvrdnjom.

Prva četiri pitanja odnosila su se na spol ispitanika, dob, radni staž i županiju iz koje dolaze.

Peto pitanje sastojalo se od Likertove ljestvice od 1 do 5 na kojoj su odgojitelji označili koliko vole svoj posao, s tim da je broj 1 označavao uopće ne volim svoj posao, a broj 5 jako volim svoj posao.

Šesto pitanje bilo je pitanje otvorenog tipa u kojem su trebali navesti što rade u slobodno vrijeme, a sedmo pitanje bilo je čitaju li u slobodno vrijeme gdje su im bili ponuđeni odgovori da i ne.

Osmo pitanje bilo je što najčešće čitaju te im je bilo ponuđeno sedam odgovora (stručnu literaturu, poeziju, dramu, prozu, fikciju, dokumentarnu literaturu i ne čitam u slobodno vrijeme).

Deveto pitanje bilo je koliko često čitaju te im je bilo ponuđeno pet odgovora (nikada, rijetko, povremeno, često, vrlo često).

Iduće, deseto pitanje, bila je izjavna rečenica „Čitanje smatram vrlo važnim.“ na što im je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala na kojoj je broj 1 označavao uopće se ne slažem, a broj 5 potpuno se slažem.

Jedanaesto pitanje također je bila izjavna rečenica „Smatram da je čitanje djeci i s djecom iznimno važno za njih i njihov razvoj“ na što im je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala na kojoj je broj 1 označavao uopće se ne slažem, a broj 5 potpuno se slažem.

Dvanaesto pitanje je bilo pitanje otvorenog tipa gdje ih se pitalo da kratko obrazlože svoj odgovor na jedanaesto pitanje.

Trinaesto pitanje bila je izjavna rečenica „Smatram da je dovoljno u skupini imati centar opremljen slikovnicama i bajkama koji su lako dostupni djeci bez da ih sam/a koristim u radu s njima.“ na što im je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala na kojoj je broj 1 označavao uopće se ne slažem, a broj 5 potpuno se slažem.

Četrnaesto pitanje bilo je koliko često čitaju djeci i s djecom u skupini te im je bilo ponuđeno pet odgovora (svaki dan, nekoliko puta tjedno, nekoliko puta mjesečno, nekoliko puta godišnje, ne čitam djeci i s djecom u skupini).

Petnaesto pitanje bilo je što najčešće čitaju djeci i s djecom u skupini gdje im je bilo ponuđeno šest odgovora (slikovnice, bajke, dječju poeziju, priče, basne, ostalo)

Šesnaesto pitanje bila je izjavna rečenica „Često pratim novitete iz područja dječje književnosti kako bih odabrala/odabrao one koje smatram kvalitetnim i ponudila/ponudio ih djeci.“ na što im je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala na kojoj je broj 1 označavao uopće se ne slažem, a broj 5 potpuno se slažem.

Sedamnaesto pitanje bila je izjavna rečenica „Razgovaram s roditeljima o važnosti čitanja djeci i s djecom kod kuće te ih potičem na čitanje“ na što im je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala na kojoj je broj 1 označavao uopće se ne slažem, a broj 5 potpuno se slažem.

7.3. Ciljevi i hipoteze

Anketom sam htjela ispitati čitaju li odgojitelji djeci, koliko često čitaju djeci, što im čitaju, jesu li svjesni važnosti čitanja i čitanja djeci, čitaju li i oni u slobodno vrijeme, a samim time i postoji li povezanost između toga koliko sami čitaju i koliko čitaju djeci, što najčešće čitaju i koliko često čitaju te iskazuju li roditeljima važnost čitanja djeci i s djecom.

U skladu s prethodno navedenim ciljevima, temeljni cilj ovoga istraživanja bio je ispitati postoji li povezanost između čitanja iz užitka odgojitelja s čitanjem u neposrednoj odgojno-obrazovnoj praksi. Na temelju toga postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

1. Ispitati jesu li svjesni važnosti čitanja djeci i s djecom.
2. Ispitati jesu li svjesni važnosti pružanja poticaja djeci u čitanju i stjecanju čitalačkih navika.
3. Ispitati čitaju li odgojitelji djeci, koliko često i što čitaju djeci.
4. Ispitati iskazuju li roditeljima važnost čitanja djeci i s djecom.
5. Ispitati postoji li povezanost između toga koliko odgojitelji čitaju i koliko čitaju djeci.

Na temelju navedenog, postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Očekuje se da su odgojitelji izrazito svjesni važnosti čitanja djeci i s djecom.

H2: Očekuje se da su odgojitelji svjesni važnosti pružanja različitih poticaja kako bi djeca stekla čitalačke navike.

H3: Očekuje se da odgojitelji svakodnevno čitaju djeci različite slikovnice i priče primjerene dobi.

H4: Očekuje se da odgojitelji često upućuju roditelje na važnost čitanja djeci i s djecom.

H5: Očekuje se da postoji povezanost između toga koliko odgojitelji sami čitaju i koliko čitaju djeci.

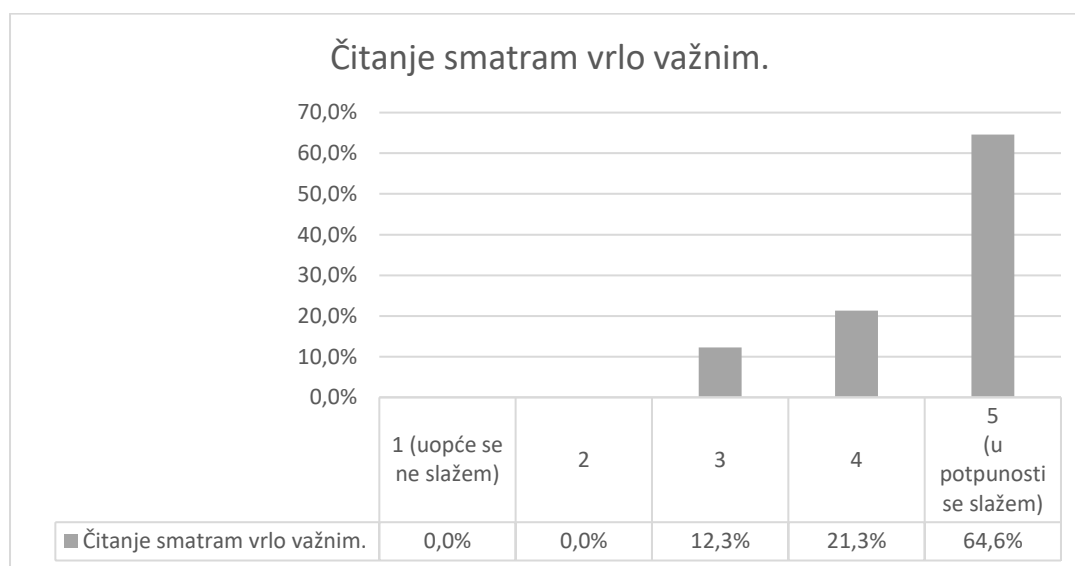
7.4. Rezultati istraživanja

U ovome dijelu istraživačkog rada prikazati ću rezultate istraživanja dobivenih putem online obrasca – ankete na temu „Povezanost čitanja iz užitka i čitanja u neposrednoj

odgojno-obrazovnoj praksi hrvatskih odgojitelja“. U istraživanju je sudjelovalo 65 odgojitelja.

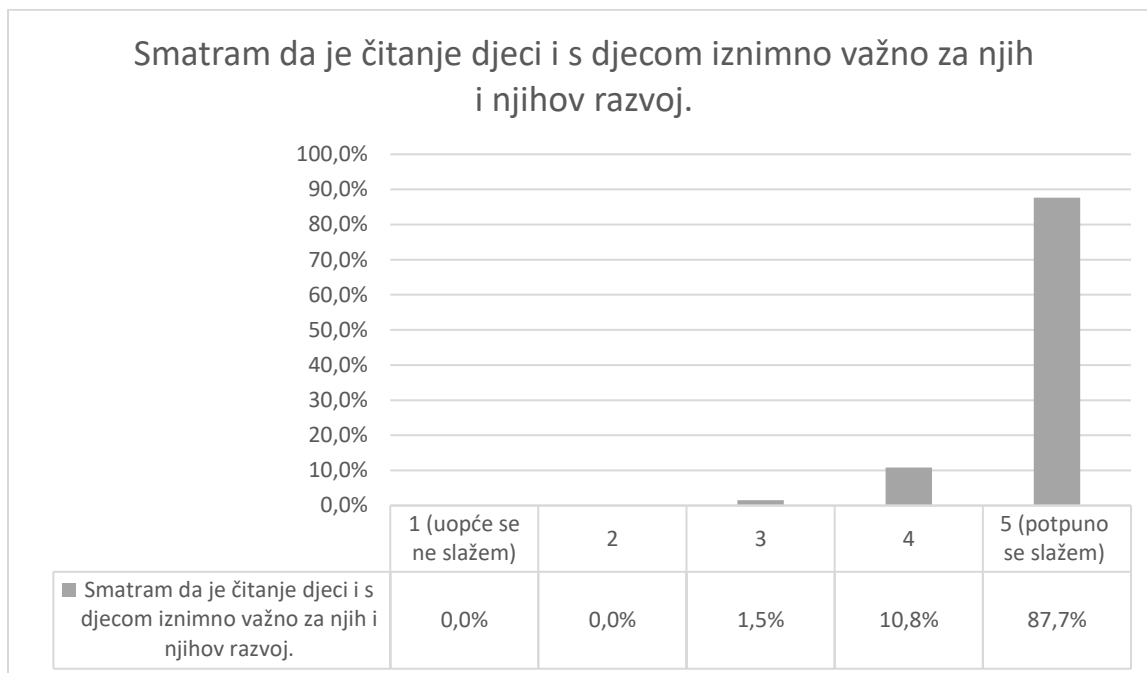
Prvi problem istraživanja bio je ispitati jesu li odgojitelji svjesni važnosti čitanja djeci i s djecom. Očekivano je bilo da su odgojitelji svjesni važnosti čitanja djeci i s djecom. Na temelju navedenog osmišljeno je deseto, jedanaesto i dvanaesto pitanje. Desto pitanje bila je izjavna rečenica „Čitanje smatram vrlo važnim.“, a ispitanicima je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala od 1 do 5 gdje je 1 označavalo uopće se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem. Rezultati su vidljivi na grafikonu 5. Od 65 ispitanika, 0 % je odgovorilo 1 (uopće se ne slažem) i 2, 12,3 % ispitanika odabralo je broj 3 (N = 8), 23,1 % ispitanika odabralo je broj 4 (N = 15) i 64,6 % ispitanika odabralo je broj 5 (u potpunosti se slažem) (N = 42).

Grafikon 5. Čitanje smatram vrlo važnim.

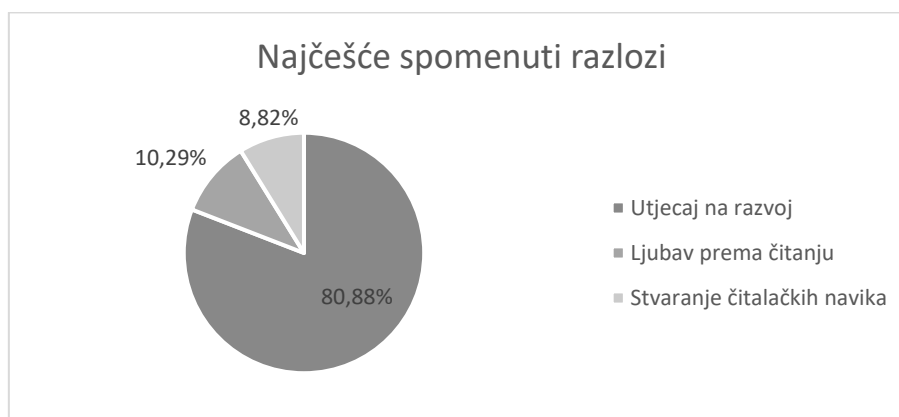
Jedanaesto pitanje, kao i prethodno, bila je izjavna rečenica „Smatram da je čitanje djeci i s djecom iznimno važno za njih i njihov razvoj.“ te je ispitanicima kao odgovor bila ponuđena Likertova skala od 1 do 5 gdje je 1 označavalo uopće se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem. Rezultati su vidljivi na grafikonu 6. Od 65 ispitanika (N = 65), 0 % je odgovorilo 1 (uopće se ne slažem) i 2 (N = 0), 1,5 % odabralo je broj 3 (N = 1), 10,8 % odabralo je broj 4 (N = 7) i 87,7 % odabralo je broj 5 (u potpunosti se slažem) (N = 57).

Grafikon 6. Smatram da je čitanje djeci i s djecom iznimno važno za njih i njihov razvoj.

U dvanaestom pitanju od ispitanika se tražilo da kratko obrazlože svoj odgovor na jedanaesto pitanje. Pitanje je bilo otvorenog tipa, a s obzirom na to da se 87,7 % ispitanika (N = 57) u potpunosti složilo s tvrdnjom da smatraju da je čitanje djeci i s djecom iznimno važno za njihov razvoj, odgovore sam odlučila grupirati prema najčešće spomenutim razlozima u njihovim odgovorima. Na temelju njihovih odgovora, najčešće se navode različiti utjecaji na razvoj koje spominju u 80,88 % odgovora (N = 55), zatim ljubav prema čitanju koja se spominje u 10,29 % odgovora (N = 7) i stvaranje čitalačkih navika koje se spominju u 8,82 % odgovora (N = 6). Navedene rezultate možemo vidjeti na grafikonu 7.

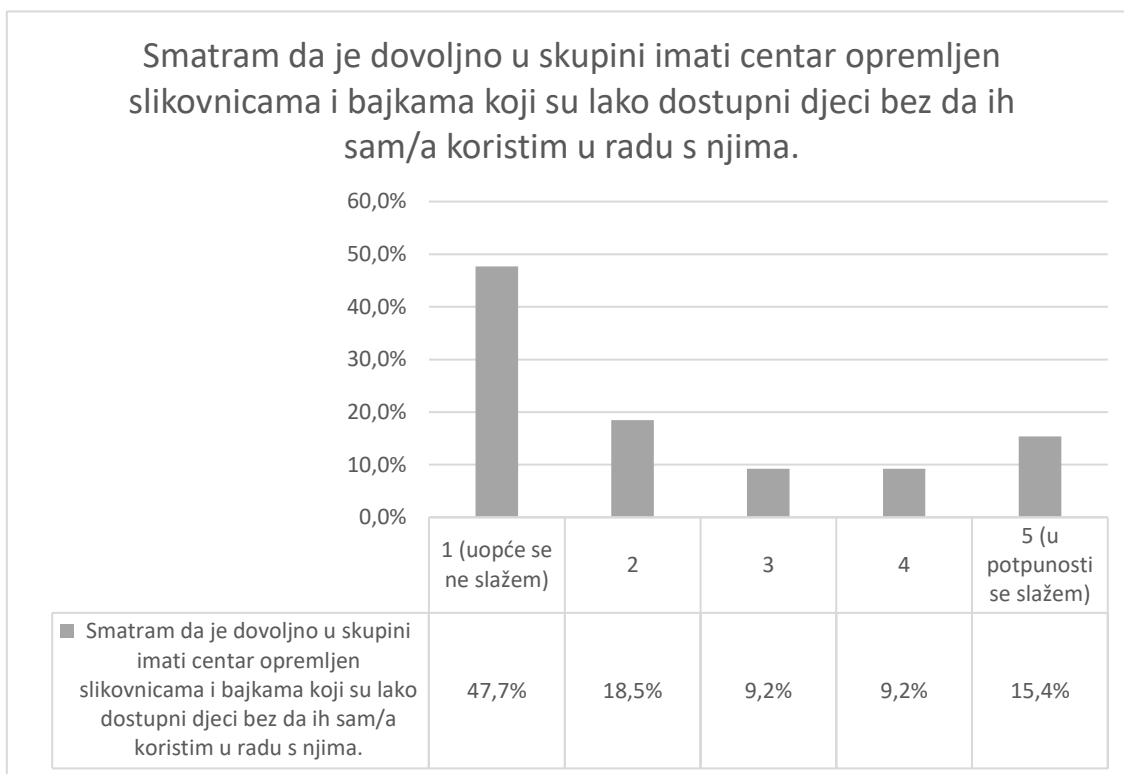
Grafikon 7. Najčešće spomenuti razlozi

Iz grafikona 5 vidljivo je da se 64,6 % ispitanika u potpunosti slaže s izjavom da čitanje smatra vrlo važnim (N = 42). Manji broj ispitanika, njih 23,1 % djelomično se slaže s navedenim (N = 15), a 12,3 % ispitanika niti se slaže niti ne slaže s navedenim (N = 3). Iz navedenog možemo zaključiti da odgojitelji generalno smatraju čitanje važnim. Iz grafikona 6 vidljivo je da se 87,7 % ispitanika u potpunosti slaže s izjavom da je čitanje djeci i s djecom iznimno važno za njihov razvoj (N = 57), 10,8 % ispitanika se slaže da je čitanje djeci i s djecom iznimno važno (N = 7) i 1,5 % ispitanika se niti slaže niti ne slaže s navedenim (N = 1). Na grafikonu 7 vidljivi su najčešća obrazloženja zašto je važno čitati djeci i s djecom. Kroz navedene odgovore, odgojitelji su najčešće navodili utjecaj na cjelokupan razvoj, razvoj ljubavi prema čitanju i stvaranje čitalačkih navika čime možemo zaključiti da odgojitelji stvarno smatraju da je čitanje od iznimne važnosti za djetetov razvoj. Kao što je bilo pretpostavljeno, prva hipoteza koja glasi „Očekuje se da su odgojitelji svjesni važnosti čitanja djeci i s djecom.“ je potvrđena.

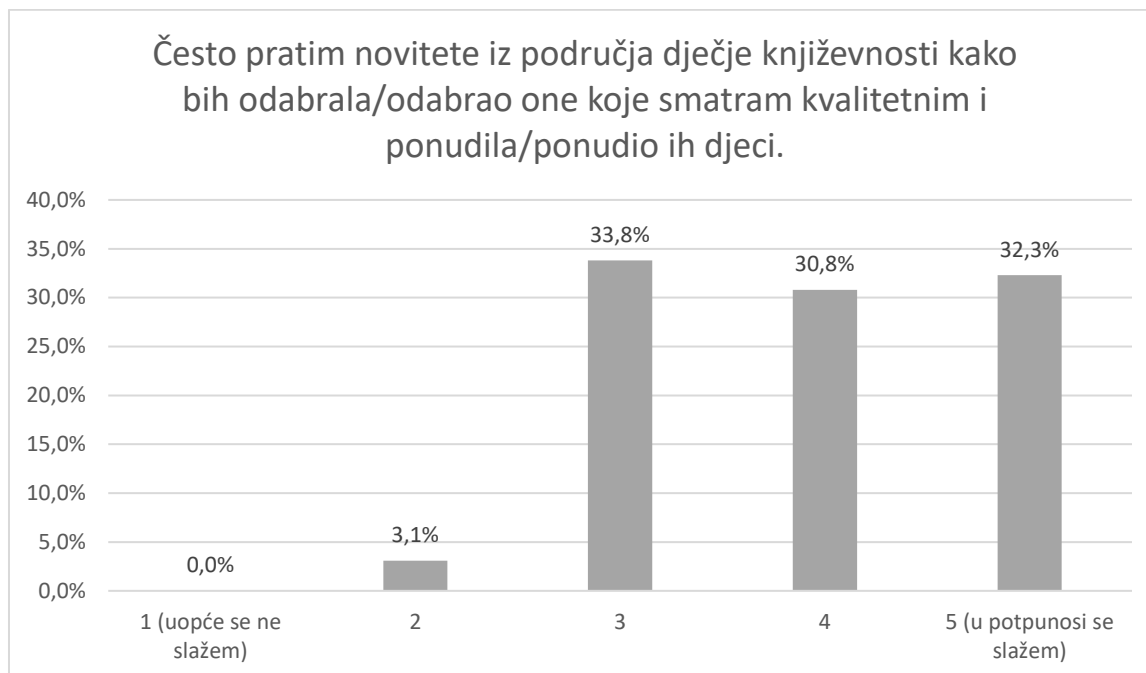
Drugi problem koji je bilo potrebno ispisati bio je ispitati jesu li odgojitelji svjesni važnosti pružanja poticaja djeci u čitanju i stjecanju čitalačkih navika. Na temelju navedenog proizašla je hipoteza kako se očekuje da su odgojitelji svjesni važnosti pružanja poticaja djeci i da nije dovoljno da se oni samo nalaze u prostoru gdje djeca borave. Trinaesto pitanje bila je izjavna rečenica „Smatram da je dovoljno u skupini imati centar opremljen slikovnicama i bajkama koji su lako dostupni djeci bez da ih sam/a koristim u radu s njima.“ na koju im je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala od 1 do 5 gdje je 1 označavalo uopće se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem. Rezultati su vidljivi na grafikonu 8. Od 65 ispitanika, njih 47,4 % označilo je broj 1 (uopće se ne slažem) (N = 31), 18,5 % označilo je broj 2 (N = 12), 9,2 % označilo je broj 3 (N = 6), 9,2 % označilo je broj 4 (N = 6) i 15,4 % označilo je broj 5 (u potpunosti se slažem) (N = 10).

Grafikon 8. Smatram da je dovoljno u skupini imati centar opremljen slikovnicama i bajkama koji su lako dostupni djeci bez da ih sam/a koristim u radu s njima

Šesnaesto pitanje također je bila izjavna rečenica „Često pratim novitete iz područja dječje književnosti kako bih odabrala/odabrao od koje smatram kvalitetnim i ponudila/ponudio ih djeci.“ na koje je kao odgovor bila ponuđena Likertova skala od 1 do 5 gdje je 1 označavalo uopće se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem. Rezultati se mogu vidjeti na grafikonu 9. Od 65 ispitanika, 0 % je odgovorilo s brojem 1 (uopće se ne slažem) (N = 0), 3,1 % ispitanika odgovorilo je brojem 2 (N = 2), 33,8 % ispitanika odabralo je broj 3 (N = 22), 30,8 % ispitanika odabralo je broj 4 (N = 20) i 32,3 % ispitanika odabralo je broj 5 (u potpunosti se slažem) (N = 21).

Grafikon 9. Često pratim novitete iz područja dječje književnosti kako bih odabrala/odabrao one koje smatram kvalitetnim i ponudila/ponudio ih djeci.

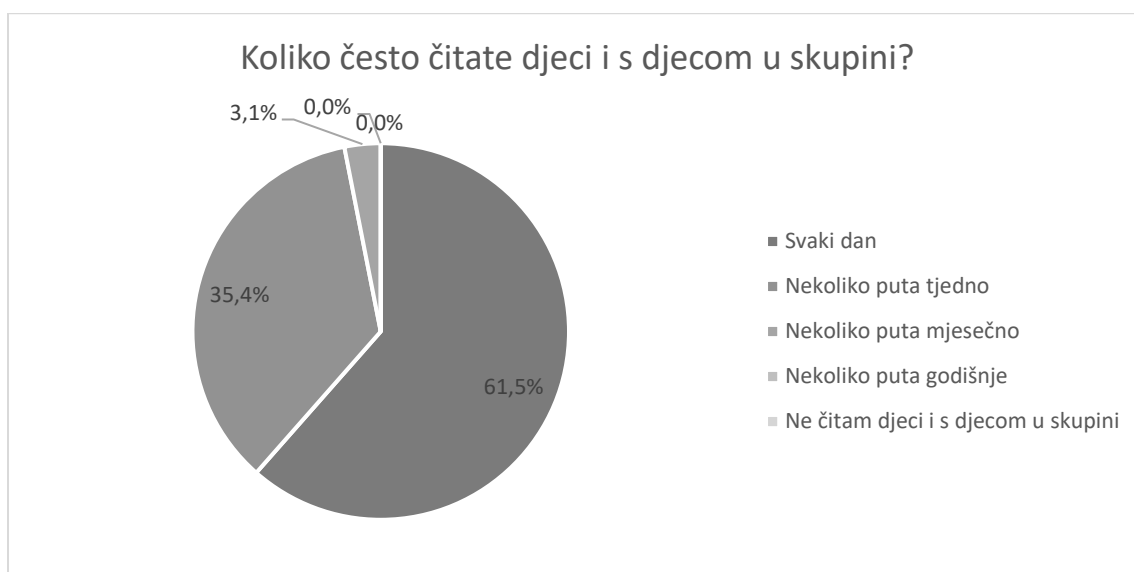

Na grafikonu 8 možemo vidjeti kako se 47,7 % ispitanika (N = 31) uopće ne slaže s izjavom da je dovoljno u skupini imati centar opremljen slikovnicama i bajkama koji su lako dostupni djeci bez da ih sam/a koristi u radu s njima. Zatim, 18,5 % se ne slaže s navedenom izjavom (N = 12), 9,2 % se niti slaže niti ne slaže (N = 6), 9,2 % se slaže s navedenom izjavom (N = 6) i 15,4 % se u potpunosti slaže s navedenom izjavom (N = 11). Na temelju navedenog možemo zaključiti da su odgojitelji generalno svjesni važnosti poticaja i njihova korištenja u radu. Nadalje, kako bi odgojitelji bili kompetentni pružiti djeci adekvatne poticaje, trebali bi pratiti novitete iz područja dječje književnosti kako bi ih ponudili djeci. Na grafikonu 9 možemo vidjeti kako 32,3 % ispitanika ističu kako se u potpunosti slaže, 30,8 % ispitanika se slaže, 33,8 % se niti slaže niti ne slaže, a 3,1 % ispitanika se ne slaže. S obzirom na to da se većina ispitanika uopće ne slaže i ne slaže s izjavom da je dovoljno u skupini imati centar opremljen slikovnicama i bajkama koji su lako dostupni djeci bez da ih sami koriste u radu s njima, a isto tako dvije trećine ispitanika često prati novitete iz područja dječje književnosti, drugu hipotezu koja glasi „Očekuje se da su odgojitelji svjesni važnosti pružanja različitih poticaja kako bi djeca stekla čitalačke navike.“ možemo smatrati potvrđenom.

Treći postavljeni cilj bio je ispitati čitaju li odgojitelji djeci, koliko često i što čitaju djeci. Očekivano je da odgojitelji svakodnevno čitaju djeci različite slikovnice i priče primjerene dobi. Iz navedenog je proizašlo četrnaesto i petnaesto pitanje. Četrnaesto pitanje glasilo je „Koliko

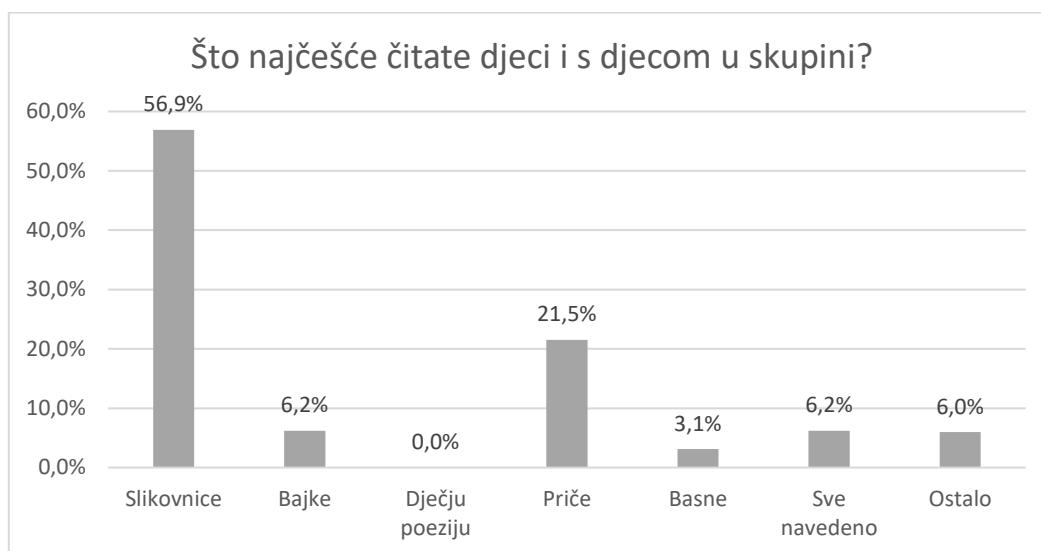
često čitate djeci i s djecom u skupini?“. Ispitanicima je bilo ponuđeno 5 odgovora, svaki dan, nekoliko puta tjedno, nekoliko puta mjesečno, nekoliko puta godišnje i ne čitam djeci i s djecom u skupini. Rezultati su vidljivi na grafikonu 10. Od 65 ispitanika (N = 65), 61, 5% odgovorilo je da svaki dan čitaju djeci i s djecom (N = 40), 35,4 % odgovorilo je da čitaju nekoliko puta tjedno djeci i s djecom (N = 23), a 3,1 % odgovorilo je da s djecom i djeci čitaju nekoliko puta mjesečno (N = 2).

Grafikon 10. Koliko često čitate djeci i s djecom u skupini?

Iduće, petnaesto, pitanje glasilo je „Što najčešće čitate djeci i s djecom u skupini?“. Ispitanicima je bilo ponuđeno 6 odgovora – slikovnice, bajke, dječju poeziju, priče, basne, sve navedeno te im je bilo ponuđeno da sami dodaju odgovor. Rezultati su vidljivi na grafikonu 11. Od 65 ispitanika (N = 65), 56,9 % odgovorilo je slikovnice (N = 37), 6,2 % odgovorilo je bajke (N = 4), 21,5 % odgovorilo je priče (N = 14), 3,1 % odgovorilo je basne (N = 2), 6,2 % odgovorilo je sve navedeno (N = 4). Preostalih 6 % nadodalo je svoje odgovore (N = 4) koji su glasili podjednako sve navedeno, ne mogu ocijeniti, što donesu od kuće i sve navedeno.

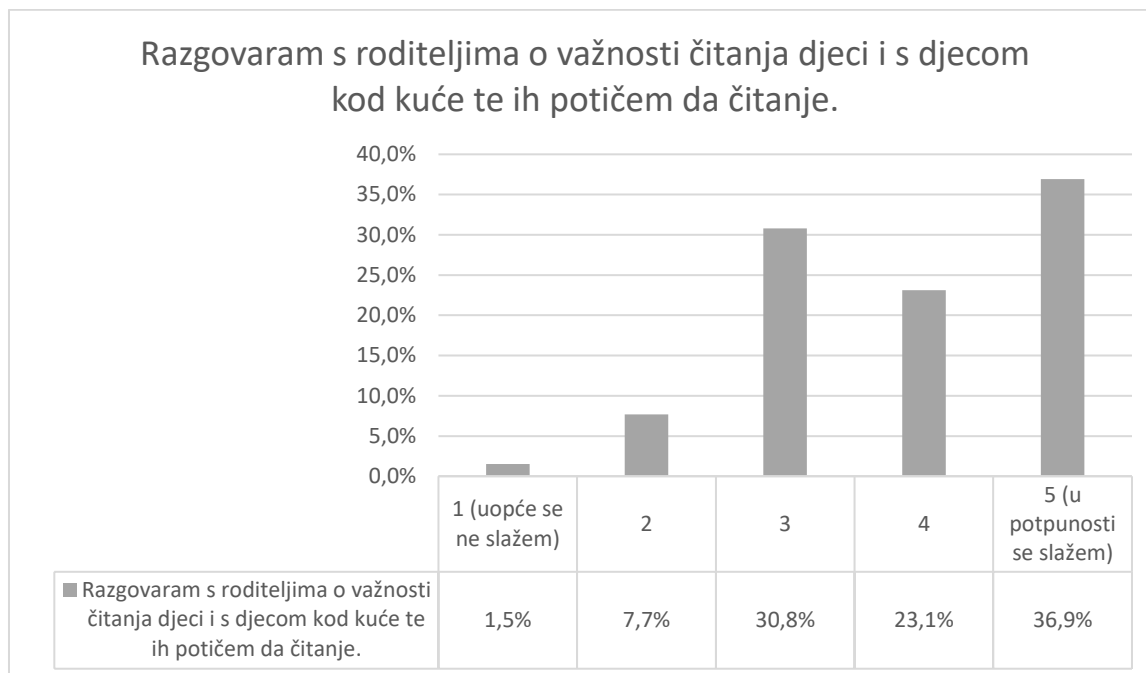
Grafikon 11. Što najčešće čitate djeci i s djecom u skupini?

Iz grafikona 10 vidljivo je da više od polovice ispitanika, odnosno 61,5 % (N = 40) svakodnevno čita djeci, 35,4 % (N = 23) djeci čita nekoliko puta tjedno, a samo 3,1 % čita djeci nekoliko puta mjesečno (N = 2). Nadalje, iz grafikona 11 vidljivo je da ispitanici najčešće djeci čitaju slikovnice 56,9 % (N = 37), zatim priče 21,5 % (N = 14), bajke i sve navedeno 6,2 % (N = 4) i basne samo 3,1 % (N = 2). Iz navedenog možemo zaključiti kako je hipoteza o svakodnevnom čitanju djeci različitih slikovnice i priča primjerenih dobi potvrđena.

Sljedeći problem koji je proizašao iz temeljnog cilja je ispitati iskazuju li odgojitelji roditeljima važnost čitanja djeci i s djecom. S obzirom na navedeni problem, hipoteza je ta da se očekuje da odgojitelji roditeljima iskazuju važnost čitanja djeci i s djecom. Na temelju navedene hipoteze nastalo je sedamnaesto pitanje. Pitanje je bila izjavna rečenica „Razgovaram s roditeljima o važnosti čitanja djeci i s djecom kod kuće te ih potičem na čitanje“ na što je ispitanicima kao odgovor bila ponuđena Likertova skala od 1 do 5 gdje je 1 uopće se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem. Rezultati su vidljivi na grafikonu 12. Od 65 ispitanika (N = 65), njih 1,5 % odabralo je broj 1 (uopće se ne slažem) (N = 1), 7,7 % odabralo je broj 2 (N = 5), 30,8 % odabralo je broj 3 (N = 20), 23,1 % odabralo je broj 4 (N = 15) i 36,9 % odabralo je broj 5 (N = 24).

Grafikon 12. Razgovaram s roditeljima o važnosti čitanja djeci i s djecom kod kuće te ih potičem na čitanje

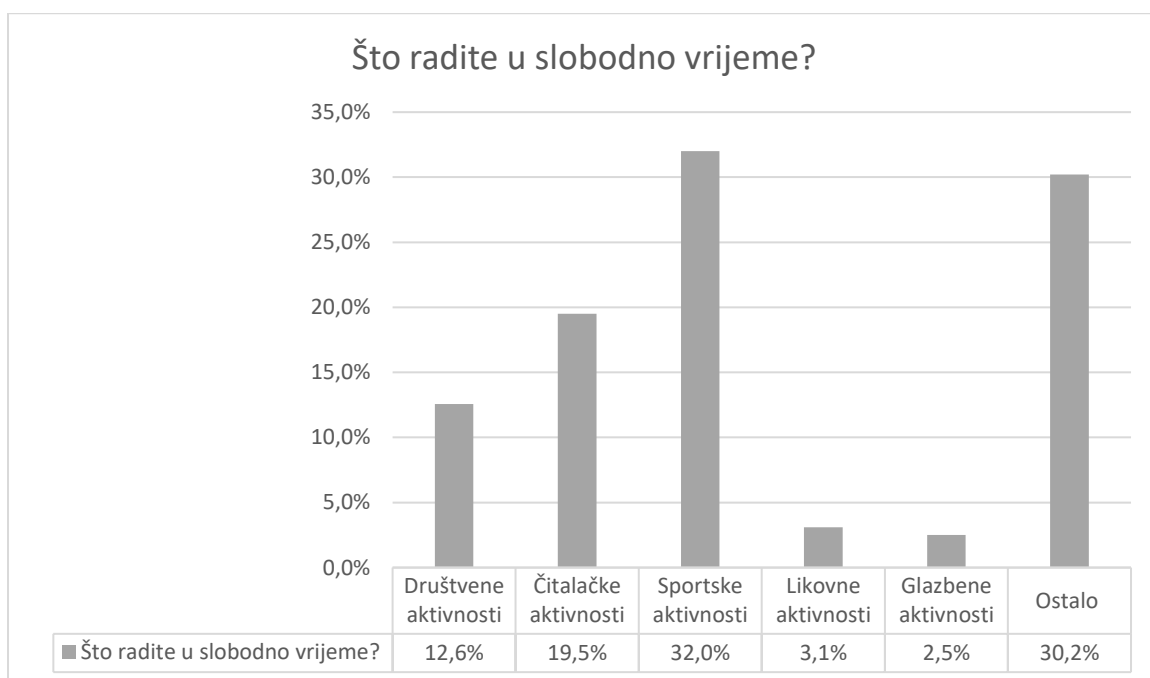
Kao što je vidljivo na grafikonu 12, samo 36,9 % odgojitelja se u potpunosti slaže s izjavom da razgovaraju s roditeljima o važnosti čitanja djeci i s djecom kod kuće te da ih potiče na čitanje (N = 24). S obzirom na navedeno, možemo zaključiti da se hipoteza koja glasi „Očekuje se da odgojitelji često upućuju roditelje na važnost čitanja djeci i s djecom.“ odbacuje.

Posljednji postavljeni problem bio je ispitati postoji li povezanost između toga koliko odgojitelji čitaju i koliko čitaju djeci. Očekivano je bilo da postoji povezanost između toga koliko odgojitelji čitaju i koliko čitaju djeci. Kako bismo mogli utvrditi postoji li povezanost, bilo je potrebno ispitati čitalačke navike odgojitelja. Iz navedenog proizašla su sljedeća pitanja.

Šesto pitanje bilo je pitanje otvorenog tipa, a glasilo je „Što radite u slobodno vrijeme?“. S obzirom na to da je navedeno pitanje otvorenog tipa, odgovore sam grupirala u 6 skupina, a to su: čitalačke aktivnosti, društvene aktivnosti, sportske aktivnosti, likovne aktivnosti, glazbene aktivnosti i ostalo. Prema navedenim skupinama sam grupirala odgovore na način da sam izbrojala koliko puta se u odgovorima spominje neka aktivnost koja pripada određenoj skupini. Navedeno možemo vidjeti na grafikonu 12. Društvene aktivnosti, u koje su grupirane društvene igre, druženja, izlasci i vrijeme s obitelji, bile su spomenute u 12,6 % odgovora (N = 20). Čitalačke aktivnosti, odnosno čitanje, bilo je spomenuto u 19,5 % odgovora (N = 31). Sportske aktivnosti, u koje su grupiranje sve vrste vježbanja i fizičkih aktivnosti kao što su trčanje, planirenje, vožnja biciklom, joga, pilates, ples, šetanje i slično, bile su spomenute u 32 %

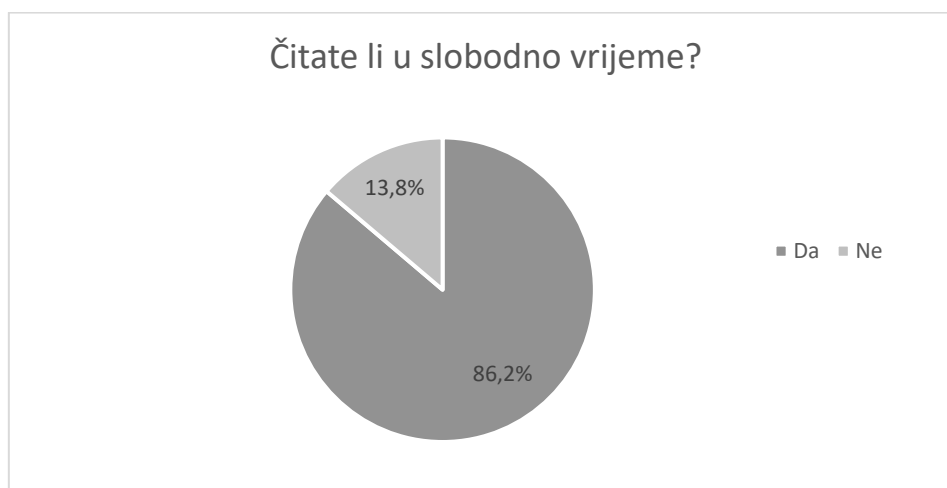
odgovora (N = 51). Likovne aktivnosti, u koje su grupirane šivanje, slikanje, heklanje i crtanje, bile su spomenute u 3,1 % odgovora (N = 5). Glazbene aktivnosti, u koju je grupirano pjevanje i sviranje različitih instrumenata, bila je spomenuta u 2,5 % odgovora (N = 4). U posljednoj skupini, „ostalo“, grupirani su svi preostali odgovori poput edukacija, kuhanja, gledanja serija, volontiranja, vrtlarenja i slično. Navedeni odgovori bili su spomenuti u 30,2 % odgovora (N = 48).

Grafikon 12. Što rade odgojitelji u slobodno vrijeme

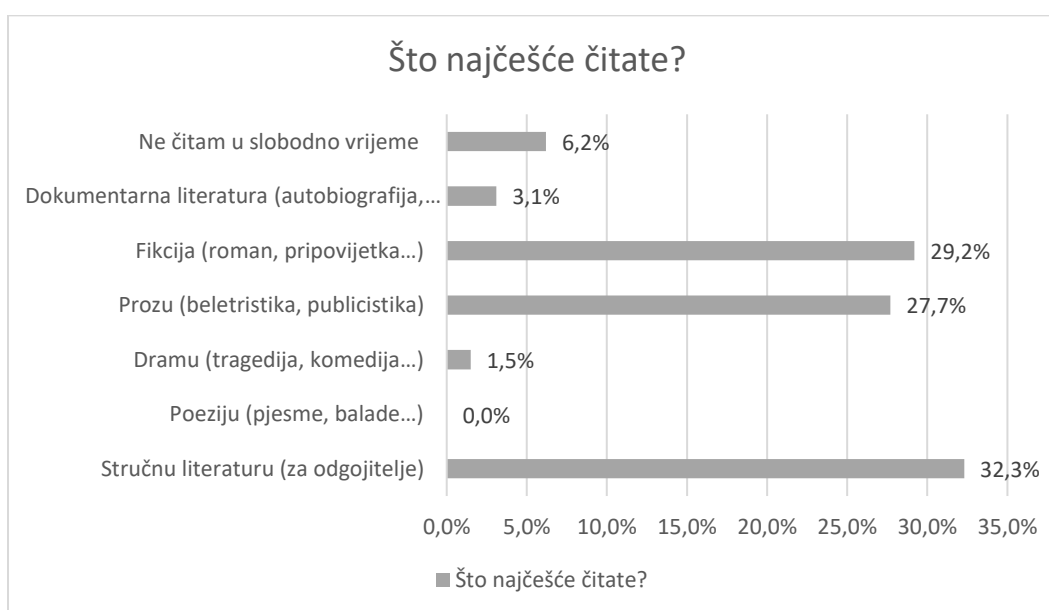
Sedmo pitanje glasilo je „Čitate li u slobodno vrijeme?“ te su ispitanicima bila ponuđena 2 odgovora – da i ne. Od 65 ispitanika, njih 86,2 % odgovorilo je da čita u slobodno vrijeme (N = 56), a njih 13,8 % odgovorilo je da ne čita u slobodno vrijeme (N = 9). Rezultati su vidljivi na grafikonu 13.

Grafikon 13. Čitate li u slobodno vrijeme?

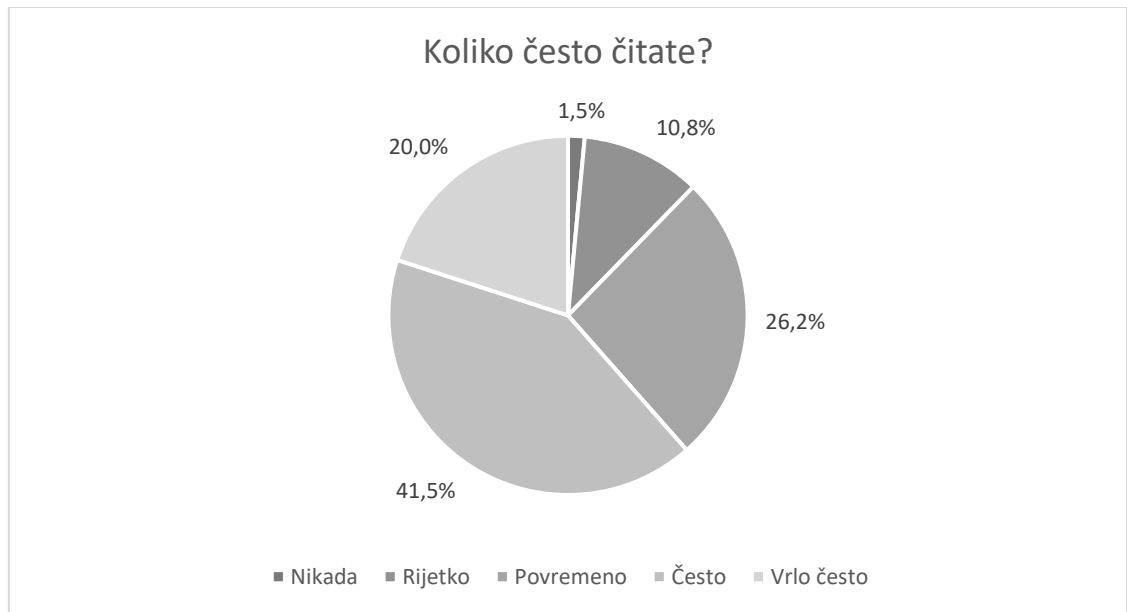
Nastavno na sedmo pitanje, osmo pitanje glasilo je „Što najčešće čitate?“. Ispitanicima su bili ponuđeni sljedeći odgovori: stručna literatura (za odgojitelje), poezija (pjesme, balade...), drama (tragedija, komedija), proza (beletristika, publicistika), fikcija (roman, pripovijetka...), dokumentarna literatura (autobiografija, biografija...) i ne čitam u slobodno vrijeme. Rezultati su vidljivi na grafikonu 14. Od 65 ispitanika, njih 32,3 % odgovorilo je da najčešće čita stručnu literaturu (N = 21), 0 % je odabralo poeziju (N = 0), 1,5 % dramu (N = 1), 27,7 % odgovorilo je prozu (N = 21), 29,2 % odgovorilo je fikciju (N = 19), 3,1 % odgovorilo je dokumentarnu literaturu (N = 2) i 6,2 % odgovorilo je kako ne čita u slobodno vrijeme (N = 4).

Grafikon 14. Što najčešće čitate?

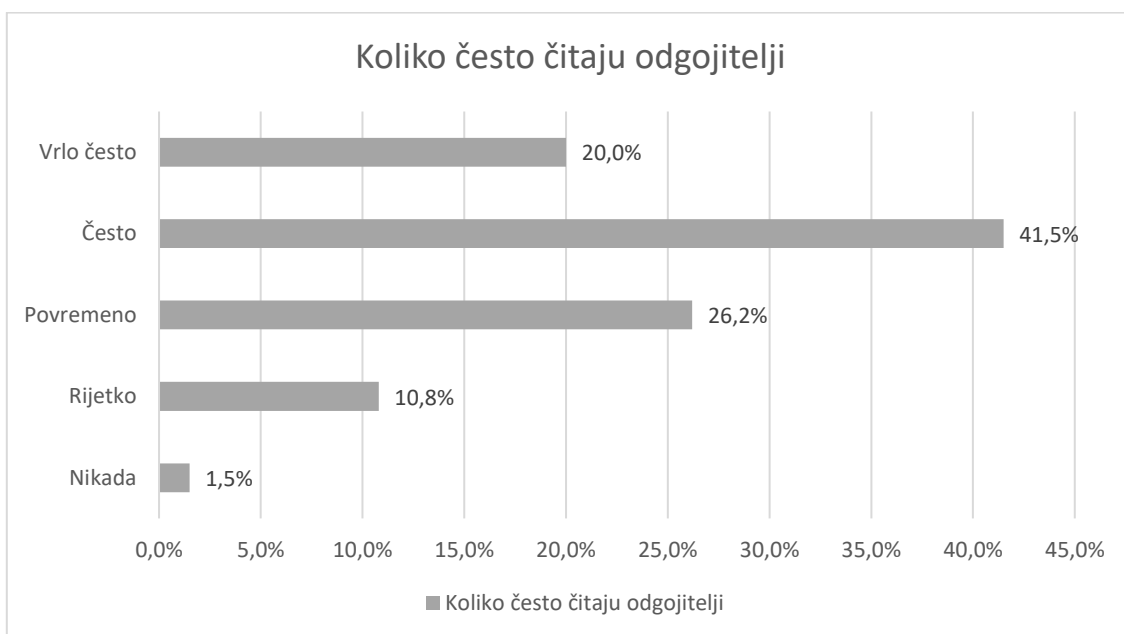
U idućem, devetom pitanju, odgojitelji su odgovarali na pitanje koliko često čitaju. Ponuđeno im je bilo pet odgovora – nikada, rijetko, povremeno, često, vrlo često. Rezultati su vidljivi na grafikonu 15. Od 65 ispitanika, 1,5 % odgovorilo je nikada (N = 1), 10,8 % odgovorilo je rijetko (N = 7), 26,2 % odgovorilo je povremeno (N = 17), 41,5 % odgovorilo je često (N = 27) i 20 % ispitanika odgovorilo je vrlo često (N = 13).

Grafikon 15. Koliko često čitate?

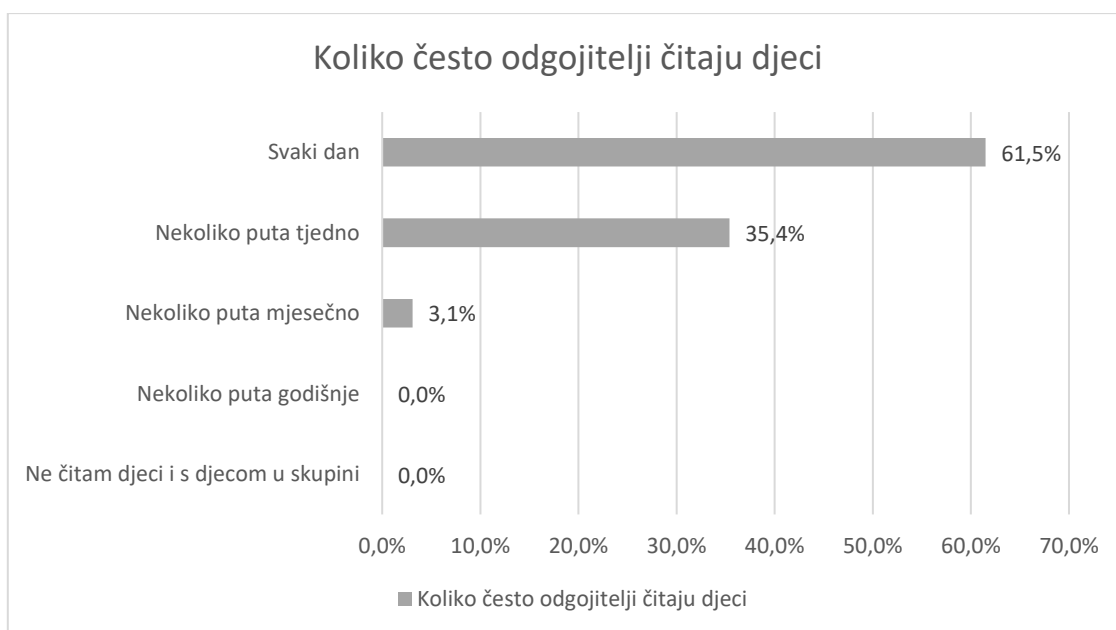

Na grafikonu 13 vidljivo je da 86,2 % odgojitelja (N = 56) u slobodno vrijeme čita, a na grafikonu 15 vidljivo je da 20% odgojitelja čita vrlo često (N = 13) i 41,5 % odgojitelja čita često (N = 27). Na temelju navedenog možemo zaključiti da odgojitelji imaju čitalačke navike. Kako bismo mogli procijeniti je li hipoteza potvrđena ili odbačena, usporediti ćemo rezultate s grafikona 16 i 17 na kojima možemo vidjeti koliko često čitaju odgojitelji i koliko često čitaju djeci. Što se tiče čitanja djeci od strane odgojitelja, 61,5 % odgojitelja čita djeci svaki dan, 35,4 % odgojitelja čita nekoliko puta tjedno, samo 3,1 % odgojitelja čita djeci samo nekoliko puta mjesečno, a niti jedan ispitanik ne čita djeci samo nekoliko puta godišnje. S obzirom na navedeno zaključila bih kako navedenu hipotezu koja glasi „Očekuje se da postoji povezanost između toga koliko odgojitelji sami čitaju i koliko čitaju djeci.“ možemo potvrditi.

Grafikon 16. *Koliko često čitaju odgojitelji*

Grafikon 17. *Koliko često odgojitelji čitaju djeci*

8. Rasprava i zaključak

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoji li povezanost između čitanja iz užitka i čitanja u neposrednoj odgojno-obrazovnoj praksi hrvatskih odgojitelja. Instrument istraživanja bio je online obrazac u kojem su mogli sudjelovati odgojitelji iz cijele Hrvatske. U skladu s temeljnim ciljem izvučeni su problemi koje je bilo potrebno istražiti. Rezultati su pokazali da 86,2 % ispitanika čita u slobodno vrijeme te da njih 20 % čita vrlo često, a 41,5 % vrlo često. Također, 64,6 % odgojitelja čitanje smatra vrlo važnim, a 87,7 % smatra čitanje djeci iznimno važnim za njihov razvoj. Kao najčešće utjecaje čitanja na djecu navedeni su razni utjecaji na razvoj (razvoj mašte, koncentracije, jezika, rječnika...), stvaranje čitalačkih navika od najranije dobi kao i ljubavi prema pisanom tekstu i knjigama. Većina odgojitelja, njih 61,5 %, svakodnevno čita djeci, a 35,4 % čita djeci nekoliko puta tjedno, Nadalje, samo 36,9 % odgojitelja slaže se s tvrdnjom da razgovaraju s roditeljima o važnosti čitanja djeci kod kuće što smatram velikim propustom. Još jednim velikim propustom smatram što čak 24,62 % odgojitelja smatra da je dovoljno imati knjige i slikovnice u sobi dnevnog boravka, bez da se iste koriste u radu, bez da se djecu zainteresira za njih, i na kraju, bez da ih oni sami koriste.

Na temelju proučene literature i provedenog istraživanja možemo potvrditi važnost čitanja, kako djece, tako i odraslih. Također, možemo zaključiti da su odgojitelji svjesni navedenog, odnosno, da su svjesni dobrobiti koje donosi čitanje. Važno je nikada ne smetnuti s uma bogatstvo koje nam pružaju knjige, i bogatstvo koje mi možemo pružiti djeci uz njih. Odgojitelji, kao velik dio života djece i njihova okruženja, trebaju biti adekvatni uzori i koristiti sve poticaje koji pridonose djetetovu cjelokupnom razvoju.

9. Literatura

1. Apel, K., Masterson J. J., (2004). Jezik i govor od rođenja do šeste godine. Lekenik: Ostvarenje.
2. Budinski, V. (2019). Početno čitanje i pisanje na hrvatskome jeziku, Metodički sadržajno vremenski optimum poučavanja. *Zagreb: Profil Klett.*
3. Budinski, V., Lujić, I. (2018). Mišljenje odgojitelja o metodičkim postupcima za razvoj predvještina čitanja i pisanja. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*. Vol. 20, No. Sp.Ed.2, str. 152-170. <https://hrcak.srce.hr/214283>.
4. Civardi, A., Dunbar, J., Petty, K., Somerville, I. (2015). Čarobne svjetiljke: priče koje čitate svojem djetetu kako bi potaknuli mir, povjerenje i kreativnost. Zagreb: Planetopija
5. Crnković, M. i Težak, D. (2002.) Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine. Zagreb: Znanje.
6. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. Kakva knjiga je slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 12-17
7. Čudina-Obradović, M (1996). Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja u djece od 3. do 10. godine života. Zagreb: Školska knjiga
8. Čudina-Obradović, M. (2002). Čitanje prije škole: priručnik za roditelje i odgojitelje. *Zagreb: Školska knjiga.*
9. Čudina-Obradović, M. (2004) Kad kraljevna piše kraljeviću. Zagreb : Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
10. Čudina-Obradović, M. (2008). Čitanje prije škole: Priručnik za roditelje i odgojitelje. Zagreb: Školska knjiga
11. Čudina-Obradović, M. (2008). Igrom do čitanja. Zagreb: Školska knjiga
12. Čudina-Obradović, M. (2014) Psihologija čitanja - od motivacije do razumijevanja. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga
13. Došen Dobud, A. (2016). Dijete – istraživač i stvaralac: Igra, istraživanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi. Zagreb: Alineja
14. Halačev, S. (2000). Sadržaj slikovnica kao prilog razvoju samopouzdanja u djece. Javor, J. (Ur.)
15. Kozlov, J., i Kanjić, S. (2005). Poticanje razvoja predčitačkih vještina kod djece u godini pred polazak u školu. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 11(39), 13-17.

16. Kristanc, M. (2015): Moj otrok je brihten, samo učiti se mu ne da: zgodba o motivaciji otroka. Ljubljana: M. Kristanc.
17. Martinović, I. i Stričević, I. (2011.) Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova. Vol. 4 (No. 1). str. 39-63
18. Matijević, K., i Bernić, R. (2020). Is There a Connection between Reading to Children and the Child's Involvement in Reading Activities?. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 22(Sp. Ed. 3), 37-49.
19. Mendeš, B. (2009). Početna nastava čitanja i pisanja – temelj nastave hrvatskoga jezika. *Magistra Iadertina*, 4(4), 116-130.
20. Mendeš, B., Vidović Schreiber, T. (2020). Priče koje nisu htjele zaspati. Zagreb: Novi redak.
21. Moomaw, S., Hieronymus, B. (2008). Igre čitanja i pisanja: Aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina i početnog čitanja i pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu. Buševac: Ostvarenje
22. Ortner, G. (1998). *Bajke koje pomažu djeci: priče protiv straha i agresivnog ponašanja te sve što trebate znati kada ih čitate djeci: za djecu od 3 do 7 godina*. Mozaik knjiga.
23. Pavličević-Franić, D. (2005). Komunikacijom do gramatike. Razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika. Zagreb: ALFA.
24. Pavličević-Franić, D. (2018). Utjecaj jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja na razvoj komunikacijske kompetencije u procesu ovladavanja hrvatskim jezikom. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 20(Sp. Ed. 2), 287-308. Pristupljeno 02.09.2023. na <https://hrcak.srce.hr/214280>.
25. Peteh, M. (2018). Radost igre i stvaranja. Zagreb: Alinea.
26. Peterlin, A. (2017): Spodbujanje branja v prvem triletju. V: Učna motivacija: zbornik III: mednarodne strokovne konference o didaktiki in metodiki 2017, str. 125–128. Ljubljana: MiB
27. Radonić, M.; Stričević, I. (2009). Rođeni za čitanje promocija ranog glasnog čitanja djeci od najranije dobi
28. Ražman, L. (2023). RAZVOJ ČITATELJSKE PISMENOSTI, MOTIVACIJE I TEČNOSTI ČITANJA KOD DJECE. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 6(11), 231-236.

29. Rupčić, S. (2014). Slikovnica i jest i nije dječja knjiga. U D. Zalar, A. Balić-Šimrak, S. Rupčić (Ur.) Izlet u muzej na mala vrata: prema teoriji slikovnice (str. 84-95). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
30. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004) Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
31. Stričević, I. (2006). Projekt čitajmo im od najranije dobi. <https://www.rastimozajedno.hr/rastimo-zajedno/prilozi-za-roditelje-rastimo-zajedno/>
32. Šauperl, L. (2007). Čitanje djeci rane dobi. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 13(48), 22-23.
33. Velički, V. (2013). Pričanje priča – stvaranje priča: povratak izgubljenom govoru. Zagreb: Alfa.
34. Vonta, T., & Balič, F. (2011). Upoznavanje djece sa slikovnicama i knjigama. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 17(66), 2-3.
35. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2008). Slikovnica i dijete: Kritička i metodička bilježnica 1. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
36. Zimmermann, S., Hutchins, C. (2009). Sedam ključeva čitanja s razumijevanjem: Kako pomoći djetetu da čitaju i razumiju pročitano!

10. Popis tablica i grafikona

Grafikon 1. Spol odgojitelja

Grafikon 2. Dob odgojitelja

Grafikon 3. Godine staža odgojitelja

Tablica 1. Rezultati s obzirom na županiju u kojoj odgojitelji rade

Grafikon 4. Rezultati pitanja „Koliko volite svoj posao?“

Grafikon 5. Čitanje smatram vrlo važnim.

Grafikon 6. Smatram da je čitanje djeci i s djecom iznimno važno za njih i njihov razvoj.

Grafikon 7. Najčešće spomenuti razlozi

Grafikon 8. Smatram da je dovoljno u skupini imati centar opremljen slikovnicama i bajkama koji su lako dostupni djeci bez da ih sam/a koristim u radu s njima

Grafikon 9. Često pratim novitete iz područja dječje književnosti kako bih odabrala/odabrao one koje smatram kvalitetnim i ponudila/ponudio ih djeci.

Grafikon 10. Koliko često čitate djeci i s djecom u skupini?

Grafikon 11. Što najčešće čitate djeci i s djecom u skupini?

Grafikon 12. Što rade odgojitelji u slobodno vrijeme

Grafikon 13. Čitate li u slobodno vrijeme?

Grafikon 14. Što najčešće čitate?

Grafikon 15. Koliko često čitate?

Grafikon 16. Koliko često čitaju odgojitelji

Grafikon 17. Koliko često odgojitelji čitaju djeci

11. Prilozi

11.1. Prilog 1. Anketni upitnik

Poštovane/poštovani,

Zovem se Iva Gršetić i studentica sam 2. godine diplomskog studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. U svrhu izrade diplomskog rada provodim istraživanje s ciljem utvrđivanja povezanosti čitanja iz užitka i čitanja u neposrednoj odgojnoj praksi hrvatskih odgojitelja.

Sudjelovanje u istraživanju traje nekoliko minuta te je u potpunosti anonimno i dobrovoljno. Prikupljeni podaci koristiti će se isključivo u svrhe pisanja ovog diplomskog rada.

Za sve eventualne nejasnoće i dodatna pitanja možete me kontaktirati putem e-mail adrese: grsetic.iva@gmail.com.

1. Spol

M

Ž

Ne želim se izjasniti

2. Dob

20 - 30 godina

31 - 41 godina

42 - 52 godina

53 - 63 godina

64 i više godina

3. Koliko godina staža imate?

Do 5 godina

Od 5 do 10 godina

Od 10 do 15 godina

Od 15 do 20 godina

Više od 20 godina

4. **Županija u kojoj radite**

Zagrebačka županija

Grad Zagreb

Krapinsko-zagorska županija

Sisačko-moslavačka županija

Karlovačka županija

Varaždinska županija

Koprivničko-križevačka županija

Bjelovarsko-bilogorska županija

Primorsko-goranska županija

Ličko-senjska županija

Virovitičko-podravska županija

Požeško-slavonska županija

Brodsko-posavska županija

Zadarska županija

Osječko-baranjska županija

Šibensko-kninska županija

Vukovarsko-srijemska županija

Splitsko-dalmatinska županija

Istarska županija

Dubrovačko-neretvanska županija

Međimurska županija

5. **Koliko volite svoj posao?**

Uopće ne volim svoj posao 1 2 3 4 5 Jako volim svoj posao

6. **Što radite u slobodno vrijeme?**

7. **Čitate li u slobodno vrijeme?**

Da

Ne

8. **Što najčešće čitate?**

Stručnu literaturu (za odgojitelje)

Poeziju (pjesme, balade...)

Dramu (tragedija, komedija...)

Prozu (beletristika, publicistika)

Fikcija (roman, pripovijetka...)

Dokumentarna literatura (autobiografija, biografija...)

Ne čitam u slobodno vrijeme

9. Koliko često čitate?

Nikada

Rijetko

Povremeno

Često

Vrlo često

10. Čitanje smatram vrlo važnim.

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 Potpuno se slažem

11. Smatram da je čitanje djeci i s djecom iznimno važno za njih i njihov razvoj.

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 Potpuno se slažem

12. Kratko obrazložite svoj odgovor na prethodno pitanje.

13. Smatram da je dovoljno u skupini imati centar opremljen slikovnicama i bajkama koji su lako dostupni djeci bez da ih sam/a koristim u radu s njima.

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 Potpuno se slažem

14. Koliko često čitate djeci i s djecom u skupini?

Svaki dan

Nekoliko puta tjedno

Nekoliko puta mjesečno

Nekoliko puta godišnje

Ne čitam djeci i s djecom u skupini

15.Što najčešće čitate djeci i s djecom u skupini?

Slikovnice

Bajke

Dječju poeziju

Priče

Basne

Ostalo:

16.Često pratim novitete iz područja dječje književnosti kako bih odabrala/odabrao one koje smatram kvalitetnim i ponudila/ponudio ih djeci.

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 Potpuno se slažem

17.Razgovaram s roditeljima o važnosti čitanja djeci i s djecom kod kuće te ih potičem na čitanje.

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 Potpuno se slažem

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

lva Gršetić